

T.C.
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİNDE
BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNİN
DOĞRU GÜZEL VE ETKİLİ KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS

SAHNE SANATLARI ANABİLİM DALI

AYFER SÖNMEZ

ADIYAMAN / 2014

**GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİNDE
BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNİN
DOĞRU GÜZEL VE ETKİLİ KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ**

Ayfer SÖNMEZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sahne Sanatları Anabilim Dalı

Danışman1: Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

Danışman2: Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKKAYA

Adıyaman

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2014

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ (Birinci Danışman) ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKKAYA (İkinci Danışman) danışmanlığında, Ayfer SÖNMEZ tarafından hazırlanan “Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Becerisine Etkisi” başlıklı çalışma 12 / 08 / 2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sahne Sanatları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Kadir KARKIN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Ömer TÜRK MENOĞLU

İmza:

12 / 08 / 2014

Doç. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Becerisine Etkisi** “ başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Ayfer SÖNMEZ

12.08.2014

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİNDE BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNİN DOĞRU GÜZEL VE ETKİLİ KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ

Ayfer SÖNMEZ

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sahne Sanatları Anabilim Dalı

Ağustos 2014

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ, Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKKAYA

Bu çalışma, toplumun en önemli kültür varlığı olan dili, doğru güzel ve etkili biçimiyle kullanmaya yönelik, müzik eğitimi veren güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi ile kavratılma derecesini ve gerekliliğini incelemek, araştırmak için yapılmıştır.

Bireysel Ses Eğitimi dersinde doğru etkili ve güzel konuşma becerisinin, öğrenciye ne derecede ve hangi yöntemlerle kavratıldığı, karşılaşılan sorunları araştırmak ve çözüm önerileri sunmak için durum tespiti yapılmış her bölgeden seçilen güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlere anket uygulanmıştır.

Yapılan araştırmada; bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru güzel ve etkili konuşma becerisinin kavratılabileceği, fakat ders saatinin yetersizliğinden dolayı çalışmaların tam anlamı ile gerçekleşemediği, doğru güzel ve etkili beceriyi kavratmada öğretmenin iyi rol-model olması gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ses Eğitimi, Nefes, Fonetik, Doğru güzel ve etkili konuşma.

ABSTRACT**INDIVIDUAL VOICE TRAINING LESSONS IN THE MUSIC
DEPARTMENT OF FINE ARTS HIGH SCHOOLS INFLUENCE OF
CORRECT GOOD AND EFFECTIVE SPEAKING SKILLS****Ayfer SÖNMEZ****Adiyaman University Institute of Social Science****The Department of the Performing Arts****August 2014****Advisor: Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ, Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKKAYA**

This study that is society's most important cultural language the correct and effective use of the fine arts high schools providing education with individual voice training lesson was conducted to investigate the degree of comprehension.

In individual voice training lesson the correct, effective and good speaking skills of the students to what extent and by which method comprehend, to investigate encountered problems and propose solutions to provide due diligence conducted, each region selected from the fine arts high schools individual voice training lesson teachers who were teaching interviews were performed.

In the study, students with individual voice training lesson accurate and effective speaking skills can be comprehended, but due to the lack of hours of lessons completely been realized, correct and effective ability to comprehend, teacher's a good role-model the requirement that the result has emerged.

Key words: Voice Training, Breath, Phonetic, Correct and Effective Speech.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın oluşumundan, hazırlanma aşamasına kadar geçen sürede engin fikirleri ile çalışmama yön veren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ 'a araştırmamın anket oluşturma ve analizi sürecinde ve alanı konusunda da tecrübelerinden yararlandığım ADYÜ Eğitim Fakültesi Türkçe bölümü Öğretim üyesi ikinci danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKKAYA' ya, araştırmamın oluşturulması sürecinde değerli zamanını ayırarak çalışmamda bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi ABD ses eğitimi alan derslerinde öğretim üyesi sayın Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN' e, bilgi ve tecrübeleriyle daima destek veren değerli hocalarım Prof. Kadir KARKIN, Prof. Bülent BİROL' a, anketin cevaplama aşamasında bilgilerine başvurduğum güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerine, çalışmam sürecince desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım ve meslektaşlarım İclal Başak AĞDAŞ, Seçkin SARDAŞ ÇELİK' e, en büyük destekçim sevgili eşim Mesut SÖNMEZ, biricik oğlum Alper SÖNMEZ, annem Fidan ALTUNER ve tüm aileme teşekkürü borç bilirim.

Adıyaman, 2014

Ayfer SÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar (ÇİZELGELER) DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.6. Tanımlar	4
1.7. Kısaltmalar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. AGSL (Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi) Tanım ve Özellikleri.....	6
2.2. AGSL Bireysel Ses Eğitimi Ders Programının Özellikleri	6
2.3. Ses ve Sesin Oluşumu	11
2.3.1. Ses	11
2.4. İnsanda Ses Sistemi	12

2.4.1.Solunum Sistemi (Aktivatör)–Üfleyici	12
2.4.2.Titreşim Sistemi (Ses Jeneratörü)-Verici	13
2.4.3.Yankı Sistemi (Rezonatör)-Yansıtıcı	14
2.5. İnsan Sesinin Oluşumu	15
2.6. Nefes (Solunum) Ve Önemi	16
2.6.1. Denetimli Nefes	19
2.6.2. Kaçamak Nefes	19
2.7. Diyafram.....	21
2.8. Nefes Çalışmaları	23
2.8.1.Nefes Çalışmalarına Örnekler	23
2.8.1.1.Çiçek koklar gibi nefes almak ve alınan nefesi (F) konsonu ile boşaltmak	23
2.8.1.2.Doğru alınmış olan nefesin (S) konsonu ile boşaltılması	23
2.8.1.3. Alınan tek bir nefesin kesik kesik boşaltılması.....	23
2.8.1.3.1. Kesik ve Uzun nefes çalışmaları	24
2.8.1.4. Büyüyen Ve Küçülen Kesik Ve Uzun Nefesler.....	24
2.8.1.5. Nefes fırlatmaları	25
2.9.Vücut Yumuşaklığı Ve Rahatlığı	25
2.9.1. İçten yumuşama ve Rahatlama	26
2.9.2. Dıştan Yumuşama ve Rahatlama	26
2.10. Ses Değişim (Mutasyon) Dönemi	27
2.11. Ses Sağlığını Koruma	27
2.12.Ses Eğitimi	28
2.12.1. Ses Eğitiminin İlke ve Amaçları	30
2.13. Şarkı Söylemede Sesini Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi.....	31
2.14. Dil – Konuşma.....	31
2.15. Doğru Ve Etkili Konuşmanın Önemi	34
2.16. Konuşmada Sesini Doğru, Güzel ve Etkili kullanma Becerisi.....	34
2.17. Türk Dilinin Fonetigi.....	35
2.18. Vokaller (Sesli Harfler)	35
2.18.1.Vokallerin özellikleri	36

2.18.2. Çıkış Biçimlerine Göre Ünlüler (Vokaller)	37
2.18.3. Ünlülere İlişkin Alıştırma Tümceleri	39
2.19. Konsonlar	41
2.19.1. Çıkış Yerlerine Göre Ünsüzler (Konsonlar)	43
2.20. Diksiyon	54
2.21. Artikülasyon (Boğumlama)	55
2.21.1. Diksiyon Çalışmalarında Artikülasyonu Geliştirici Çalışmalar	57
2.22. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Yöntem	69
3.2. Araştırmanın Modeli	69
3.3. Araştırmanın Evreni Ve Örneklem	69
3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	69
3.5. Veri Analizi	70
3.6. Araştırmanın Bulguları Ve Analizi	70

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Sonuç	87
4.2. Öneriler	90
KAYNAKÇA	92
EKLER	97
EK 1	97
EK 2	98
EK 3	99
ÖZGEÇMİŞ	101

TABLolar (ÇİZELGELER) DİZİNİ

Tablo 1. Ses Sistemi Öğeleri.....	15
Tablo 2. Oluşumuna Göre Vokal Grupları.....	36
Tablo 3. Konsonlar, Türleri ve Alt türleri	42
Tablo 4. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlerin demografik bilgiler bölümünde belirtmiş oldukları ana dalları (ana çalgı).	71
Tablo 5. “Doğru ve kontrollü bir nefes size neyi ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	71
Tablo 6. “Bireysel ses eğitimi çalışmalarında öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanım sizce nedir?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	73
Tablo 7. “Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları size neyi ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	74
Tablo 8. “Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	76
Tablo 9. “Yukarıdaki (Tablo 8) soruya cevabınız olumsuz ise sebebini açıklar mısınız?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.....	77
Tablo 10. “Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavratmışınızı düşünüyor musunuz?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	78
Tablo 11. “Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına neler yapmaktasınız?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.	81
Tablo 12. “Diksiyon eğitimi bireysel ses eğitimi dersini uygulamak için gerekli midir?“ açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.....	82

Tablo 13. “Yöresel ağız, konuşma kusurları (kekemelik, pelteklik, telaffuz) sorunu yaşayan öğrencileriniz mevcut ise bireysel ses eğitimi dersinde sorun yaşıyor musunuz? Bu öğrencilerinize özel uygulamalarınız var mı?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşle..... 83

Tablo 14. “Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için sizce neler yapılmalıdır?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri. 85

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Solunum Sistemi	12
Şekil 2. Tirezim Sistemi(Ses Jeneratörü)	13
Şekil 3. Yankı Sistemi (Aygıtı)	14
Şekil 4. Nefes Alıp-Verme (Önden görünüm)	17
Şekil 5. Nefes-alıp verme (Yandan görünüm)	18
Şekil 6. Diyafram Ve Diyafram Kası	21

GİRİŞ

Toplumlar uygarlaştıkça sözcükler çoğalmış ve gelişmiş, bugün bile kullandığımız, jest, hareket ve mimiklerle de birleşerek, dili, daha ileri bir anlatım gücüne ulaştırmıştır. Sözcüklerle sesler arasında daha bir etkin işbirliği kurarak etkiyi yoğunlaştırmak isteyen insan, bununla da yetinmeyerek, müziğe başvurmuş ve doğuştan beraberinde getirdiği doğal sesini de eğitmek ve geliştirmek yollarını aramış, yüz yıllar boyunca süren çabaların ve aşamaların sonunda da, ses tekniği ve eğitim metotlarını geliştirerek günümüze ulaştırmıştır.

İnsan yaşamında sesin, konuşmak ve müzik yapmak gibi, iki önemli yeri vardır. Müzik yapmaya yarayan diğer araçların tek başına oluşturamadığı çeşitli renklerin tümünü içeren insan sesi, dilden aldığı güçle de, etkinliğini bir kat daha arttırmış, kendine özgü teknik ve yöntemleriyle de, müzik yapmaya yarayan diğer araçların yanındaki değerli ve tutarlı yerini almıştır(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],2008:8).

Güzel sanatlar liselerinde uygulanan müzik eğitimi Mesleki Sanat Eğitimi kapsamındadır. Mesleki Sanat Eğitimi, sanat alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, sanata belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, kolun, dalın işin ya da mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışları ve birikimi kazanmayı amaçlar.

(Uçan 1994) İnsan sesi ve ses organı, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araçtır. Mesleki Sanat eğitimi veren kurumlarda öğrencilerin Müziksel işitme okuma yazma ve koro derslerinde seslerini yoğun olarak kullandıkları, üniversiteye giriş sınavlarında bir repertuar seslendirmekle yükümlü oldukları ve uzun vadede insan sesi ve ses organının, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araç olduğu gerçeği dikkate alınarak ses eğitiminin yeri ve önemi yadsınamaz. Ses eğitimi genel olarak müzik eğitiminin içeriksel açıdan genel kapsamında bulunur (Akt.MEB,2008:8).

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu

Bireysel ses eğitimi dersinin doğru güzel ve etkili konuşma becerisine etkisi var mıdır?

1.2. Alt problemler

Bu araştırma ile “Bireysel ses eğitimi dersinin doğru, güzel ve etkili konuşma becerisine etkisi var mıdır?” sorusuna karşılık olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranacaktır.

1.2.1. Doğru ve kontrollü solunumun ses eğitimine etkisi nasıldır?

1.2.2. Bireysel ses eğitimi çalışmalarında bireye kazandırılması gereken ilk kazanım nedir?

1.2.3. Diksiyonun, artikülasyonun ve fonetik biliminin doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmadaki önemi nedir?

1.2.4. Bireye ses eğitimi çalışmaları ile doğru güzel ve etkili konuşma becerisi kavratılabilir mi?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalarla öğrencilere kazandırılan davranışların onların doğru, güzel ve etkili konuşmalarına etkisini ortaya çıkarmak ve bundan sonraki yapılacak araştırmalara ışık tutmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, güzel sanatlar liseleri, bireysel ses eğitimi dersinin öğrencilerin doğru, güzel ve etkili konuşmasına etkisi olup olmadığını ortaya çıkartması ve Türkiye’de ilk defa güzel sanatlar liselerinde yapılan bir araştırma konusu olması açısından önem taşımaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma güzel sanatlar liseleri 2013-2014 eğitim-öğretim yılı 12.sınıf bireysel ses eğitimi dersi ve bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında oluşturulan anketleri güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi öğretmenlerine uygulamak için Milli Eğitim Bakanlığı izni alınmış ve her bölgeden seçilmiş olan illere değerlendirilmesi için ulaştırılmıştır. Anketin uygulanması için seçilen iller; Doğu Anadolu bölgesinde Bingöl, Erzurum, Kars, Malatya, Van Güneydoğu Anadolu bölgesinde Gaziantep, İç Anadolu bölgesinde Ankara, Eskişehir, Niğde, Konya, Akdeniz Bölgesinde, Antalya, Hatay, Mersin, Karadeniz Bölgesinde Bartın, Bolu, Samsun, Trabzon, Zonguldak, Marmara bölgesinde Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İstanbul, Tekirdağ, Ege bölgesinde de; Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Uşak Güzel sanatlar liselerindeki bireysel ses eğitimi dersine giren alan öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır. Anketlerin illere gönderilmesi ve takip aşaması sonucunda sadece 17 güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenler anketi cevaplandırarak geri dönüş yapmışlardır. Araştırmamıza destek veren Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, Kars, Kütahya, Malatya, Mersin, Niğde, Samsun, Zonguldak illerinde bulunan güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlerinin katılmış olduğu anketler değerlendirmede kullanılmıştır.

1.6. Tanımlar

Abdominal: Karın ile ilgili; karına ait; karımsal.

Afazi: (Tıp.) Söz yitimi.

Artiküle: Latince ‘tek tek tane tane anlamındadır.

Dizartri: Konuşurken kullanılan kasların kontrol ya da koordine edilmesinde güçlük yaşanması durumu.

Entonasyon: Ses tutarlığı, Ses yüksekliğinin, derecelerinin uyumlu kontrolüyle tam sesi verebilmek.

Falset (falsetto): İta. Kafa sesi.

Fonasyon: Ses üretimi.

İnterkostal: Kaburgalar arası, eğeler arası.

Larenks: Gırtlak.

Legato: Notaları birbirine bağlı seslendirmek.

Postür: Doğru duruş.

Prozodi: Söz ile notanın uyumu.

Registre: Ses genişliği, ses alanı.

Rezonans:Sesin tınlaması, (titreşim).

Staccato: Sesleri kesik kesik duyurmak.

Transpoze: (İt.Transpozisione) Bir müziği tümüyle koruyarak, özgün yazıldığı tondan başka bir tonaliteye aktarmak.

Telaffuz: *dil bilgisi.* Boğumlanma,(söyleyiş, söyleniş, sesletim) Kelimelerin, doğru ses ve doğru vurguyla ağızdan çıkması.

1.7. Kısaltmalar

- “**ABD**” Anabilim Dalı
“**ADYÜ**” Adıyaman Üniversitesi
“**AGSL**” Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
“**BSE**” Bireysel Ses Eğitimi
“**GSL**” Güzel Sanatlar Lisesi
“**MEB**” Milli Eğitim Bakanlığı

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.AGSL (Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi) Tanım ve Özellikleri

Anadolu güzel sanatlar liseleri, ortaokul üzerine 4 yıl öğrenim veren yatılı, gündüzlü ve karma okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır (Değişiklik: 16/12/2006-26378 RG).

Okulun amacı öğrencilerin;

- Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri,
- Özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,
- Yabancı dil öğrenmelerini,
- Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır (MEB, 2008:7).

2.2. AGSL Bireysel Ses Eğitimi Ders Programının Özellikleri

Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı, Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını. Türk ve Dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Anadolu Güzel Sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrencilere; Bireysel Ses Eğitimi dersi aracılığıyla mutasyon dönemi özellikleri de göz ardı edilmeden, doğru ve sağlıklı ses üreterek, güzel ve etkili konuşma ve şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır.

MEB (2008) Programın uygulanmasına ilişkin ilke ve yaklaşımları şöyle ifade eder;

1- Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programında, belirlenmiş kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen, kazanımları gerçekleştirirken çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunmuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate almalıdır.

2- Öğretim programında, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma ve sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi gibi ortak becerilerin yanı sıra, Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik olarak ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri eşzamanlı ve uyumlu kullanma, konuşmada sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, şarkı söylemede sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, ses gelişim (mutasyon) döneminde uygun registre geçişleri yapma, ses sağlığını koruma ve icra (yorumlama) becerileri yer almaktadır. Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabilceği ortamlar oluşturmaktadır. Öğretmen sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler ile geliştireceği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir.

3- Programda yer alan değerleri, öğretmenler yeri geldiğinde etkinlikler içinde vurgulayan bölümler oluşturarak pekiştirmelidir.

4- Öğrenciler, ses gelişim (mutasyon) döneminin özelliklerine uygun ses kullanımı ve korunması hakkında bilgilendirilerek sesini özenle kullanmaya yönlendirilir.

5- Bireysel Ses Eğitimi dersi bireysel gelişime dayalı, öğrenci merkezli bir ders olduğundan öğrencinin bireysel gelişim ve özelliklerine uygun alıştırmalar ve parçalarla yürütülür.

6- Bu program, bireyin, sağlıklı ses üreterek, doğru ve güzel konuşma, doğru ve güzel şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılmasını amaçlar. AGSL öğrencilerinin seslerini Müziksel İşitme Okuma ve Yazma ve koro derslerinde de yoğun olarak kullandıkları dikkate alındığında bu üç dersin birbiri ile ilişkilendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ses sağlığında problem olan öğrencilerin seslerini ve ses sınırlarını zorlamamak, ses sınırlarına uygun parçalar üzerinde çalışmak, koro derslerinde repertuarı, öğrencinin yaş ve

düzeyine uygun belirlemek, bireysel söyleme dersinin amaçlarına ulaşmada yardımcı olacaktır. Ancak bireysel ses eğitimi dersinde edindikleri kazanımları koro ve solfej çalışmaları sırasında uygulamaya çalışması bireysel ses eğitimi dersinin amacına ulaşmasında önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenlerle Bireysel Ses Eğitimi ders öğretmenleriyle Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma ve koro öğretmenlerinin sürekli iletişim içinde olması öğrencinin yararına olacaktır.

7- Öğretmen, bireysel ses eğitimi dersinde belirlenen kazanımların (solunum-fonasyon-rezonans-artikülasyon denetimi ve kontrolü) öğrenciler tarafından günlük hayatta da (konuşma ve diğer ses kullanımı gerektiren derslerde) kullanılabilmesine yönelik uyarı ve önerilerini sürekli kılarak, bu kazanımların edinilmesinde gereken devamlılığı ve iç disiplini sağlayacaktır.

8- Öğretim programının uygulanması sürecinde ses alıştırma ve repertuar, farklı ses gruplarına göre (soprano, alto, tenor, bas) ayrı ayrı düzenlenmeli veya uygun tonlara transpoze edilmelidir. Özellikle repertuarın farklı tür örnekleri içermesi, yaş ve ses tekniği düzeyine uygun olması ve piyano eşlikli olmasına dikkat edilmelidir. Solo parçaların yanı sıra kanon, düet, trio gibi çok sesli ve grup çalışmalarını içeren parçaların da repertuar içine alınması önemlidir.

9- Öğretmen öğrencilerinin, her aşaması özenle planlanan ve değerlendirilen konser, tiyatro, opera, müzikal oyunlar vb. etkinlikleri izlemelerine önem vermelidir. Bu bağlamda, öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı sonuç raporları istenmelidir. Bu etkinlikler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri amaçlanır.

10- Öğretmen, öğrencileri millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır.

11- Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.", "Türk ulusunun tarihsel bir niteliği de güzel

sanatları sevmek ve onlarda yükselmektir.". "Sanat ve sanatçıdan yoksun bir toplumun canlılığı olmaz." ve "Güzel sanatlarda başarı, bütün inkılâpların başarılı olduğunun en kesin delili olacaktır." gibi sözlerinden hareketle sanata verdiği önem, yeri geldikçe vurgulanmalıdır.

12- Öğrencilerin, öğretim sürecinde sahne ve performans becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan etkinliklere yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

13- Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemleri birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; dinleme, gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, vb.dir.

14- Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar, yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Örnek formlar aynen kullanılabileceği gibi öğretmen tarafından yeni formlar da geliştirilebilir.

15- Öğrenci düzeyi ve çevre etkenleri dikkate alınarak öğrenme-öğretme etkinliklerinde farklı ünitelerin birbirleriyle bağlantılı olan kazanımları birlikte ele alınabilir. Örneğin Ses Eğitimi ünitesindeki legato, staccato çalışmaları, Repertuvar ünitesinde çalışılacak olan eser üzerinde uygulanır.

16- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenci düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrencilerin aktif olduğu öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri kullanılır.

17- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve yayımlanmış materyallerden yararlanır. Eğitim ortamında özellikle, ayna, piyano ve CD/DVD gibi kayıt özelliği bulunan araçların bulunması gerekir.

18- Etkinlikler planlanırken, bir sonraki haftanın etkinlikleri dikkate alınarak planlama yapılması öğretmenin ve öğrencilerin hazırlığı açısından önemlidir.

19- Öğrencilere bireysel çalışmaların yanı sıra, grup çalışmalarını da yürütebilecekleri çalışma disiplini ve bilinci kazandırılır.

MEB'e (2008: 11) göre öğrenci profilindeki değişim eğitim-öğretim sürecinde okula da yeni anlamlar yüklemektedir. "Öğrenci Merkezli Eğitim", "Öğrenci Merkezli Okul" kavramları bu değişim ve gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak, birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır.

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı genel amaçları öğrencilerin;

- Konuşurken ve şarkı söylerken sesini doğru kullanmaya ilişkin temel davranışları kazanmalarını,
- Sağlıklı ses üreterek doğru, güzel konuşmalarını ve şarkı söylemelerini amaçlamaktadır.
- Ses bozukluğuna sebep olan etkenleri tanıyarak ses sağlığını koruma becerisi geliştirmelerini,
- Düzeylerine uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmelerini,
- Müzik yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve yaratıcılık gücünü geliştirmelerini,
- Müziğin dünyada ortak bir dil olduğu bilincini kazanmalarını,
- Müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını,
- Türk müziği ve evrensel müzik eserlerinden bir dağarcık oluşturmalarını,
- Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmelerini,
- Bilinçli bir müzik dinleyicisi olma becerisi kazanmalarını,
- Müzik aracılığıyla insanlar arasındaki kültürel etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmelerini,

- Atatürk'ün müziğine ilişkin görüşlerini değerlendirmelerini,
- Ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmelerini,
- Müzik yoluyla millî birlik ve beraberlik bilinci geliştirmelerini amaçlamaktadır (MEB,2008: 14).

2.3. Ses ve Sesin Oluşumu

2.3.1. Ses

Ses, genel olarak işitme organımızla duyduğumuz dış izlenimlerin tümüdür (Güler ve Hengirmen:73).

“**Ses**; kulağın ilemesiyle beyni uyarıcı etkiyi sağlayan fiziksel bir olaydır. Sesin var olabilmesi için bu etkiyi yaratan bir kaynak, uyarıcı etkinin kulağa kadar gelmesini sağlayan ortam ve ayrıca bu etkiyi saptayacak kulak ve beynin bulunması gerekir. Bunlardan birinin yokluğu durumunda ses de yoktur. Ses ancak bu üç öge sayesinde var olabilir” (Çevik, 1999:13).

Oluşan ses, durgun suya atılan bir taşın çıkardığı dalgalar gibi çevreye yayılır. Sesin oluşturduğu çevreye yayılmasını sağlayan etken “havadır”. İnsan kulağı, saniyede 16’dan az ve 30.000 den fazla olan titreşimleri duyamaz. Titreşimlerin çoğalması ile ses incelik, azalması ile de kalınlaşır (Aydoğan, 1994:6).

Sesler titreşim biçimine göre düzenli ve düzensiz sesler olmak üzere iki gruba ayrılır. Düzensiz seslerde uyum yoktur. Bu sesler “gürültü” olarak adlandırılır. Düzenli titreşimlerle oluşan sesler ise belli bir uyumdadır, periyodik olarak tekrar eder. Ses düşünceleri, duyguları ifade edebilmek için önemli araçtır (Güler ve Hengirmen, 2011:13).

2.4. İnsanda Ses Sistemi

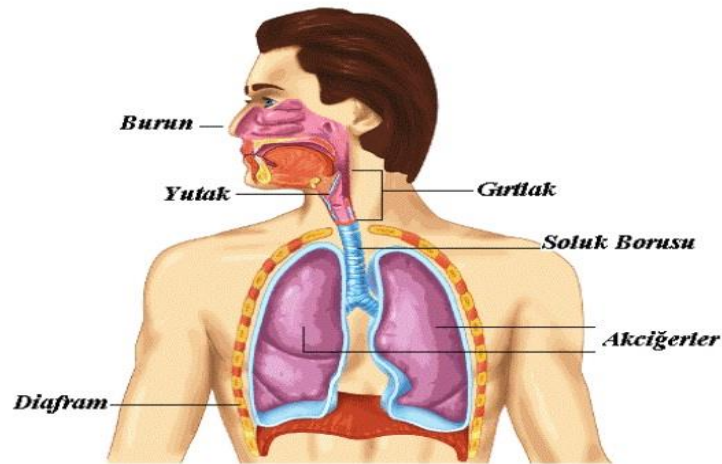
İnsanda ses; karın, kaburga ve diyafram kaslarının denetim ve desteğinde oluşur. Akciğerlerden gelen hava, ses tellerinde titreşerek ses dalgalarına dönüşür. Bu ses dalgaları; göğüs, gırtlak, ağız, geniz ve yüzdeki sinüs boşluklarında tınlar ve böylece ses oluşur (Mumcu, Sever ve Kaplan, 2010:2)

“İnsanda ses sistemi (fonasyon sistemi) bir nefesli çalgıya benzetilebilir. Bu sistem içinde üç aygıt yer almaktadır” (Çevik,1999: 16).

Sesin oluşumu için soluk alışverişi düzenleyen organlar(solunum sistemi), sesin oluştuğu organ (titreşim sistemi), oluşan sesin çoğalmasını ve şekillenmesini sağlayan organlar (yankı sistemi) olmak üzere üç bölümde incelenir.

2.4.1.Solunum Sistemi (Aktivatör)–Üfleyici

Solunum sistemi, ses çıkarmak için soluk alışverişini düzenleyen (soluk borusu, akciğerler, göğüs kafesi, kaburgalar, karın kasları gibi) organlardır.

Şekil 1. Solunum Sistemi (<http://1/>)

Solunumun temel işlevi, organizmanın oksijen gereksinimini karşılamak ve ses üretimi (fonasyon) için gerekli enerjiyi sağlamaktır. İki solunum şekli vardır.

- Karın Solunumu (Abdominal Solunum)
- Göğüs Solunumu (Pektoral Solunum)

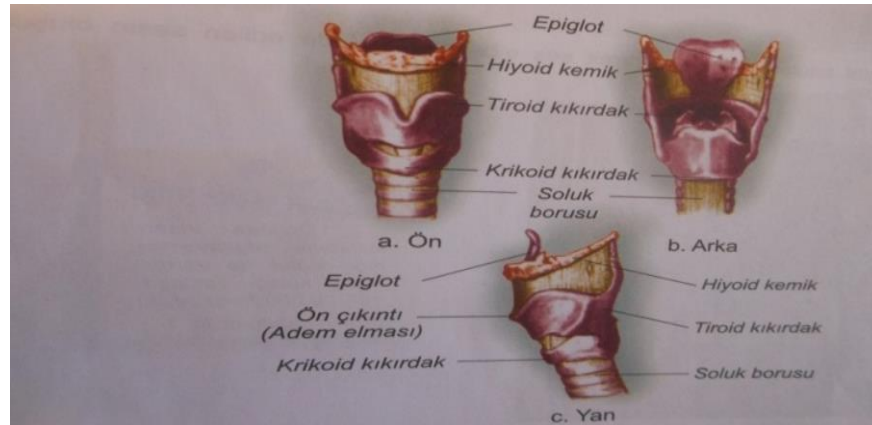
Sağlıklı bir ses üretimi için her iki solunum şeklinin bilinçli ve dengeli olarak kullanılması gerekir (Çevik,1999: 16-17).

(Vennard 1967:343) “Solunum oldukça karmaşık bir fizyolojik süreçtir ve ses üretimi onun yalnızca ikinci bir fonksiyonudur” Bu süreçte, solunum sisteminin iskeleti ve solunum sistemi kasları işlevseldir. İnsan iskeletinde kemikler, bağlarla (ligament) birbirine bağlanır. Kemiklerin hareketini sağlayan kaslardır. Kaslar ise kemiklere kirişlerle bağlanır. Yirmi dört omur birbirine eklenerek omurgayı meydana getirir. Beyinden gelecek tüm vücuda yayılan sinirleri içine alan omurilik, sırasıyla bütün omurların içinden geçer. Kaburgalar ise, akciğerleri kuşatan yarı dairesel görünümündedir. Üstten başlayarak ilk yedi kemik bir kıkırdakla göğüs kemiğine bağlanır. Sekiz, dokuz ve onuncu kemiklerden sonrakiler göğüs kemiğine bağlanamazlar. Bunlara serbest kaburga veya karın kaburgaları denir (Çevik,199: 18).

2.4.2. Titreşim Sistemi (Ses Jeneratörü)-Verici

Gırtlak içindeki ses telleri akciğerlerden gelen havanın etkisiyle titreşir. Kıkırdak ve kas dokularından oluşan gırtlak (larinks, larenks-gırtlak)sesin ilk üretildiği organdır.

Akciğerlerden gelen havanın harekete geçirmesiyle titreşen ses tellerini (vokalkords) içine alan bu kutucuk “Trakea”nın ucunda, kıkırdak ve kas dokularından oluşan boru şeklinde bir organdır. Troid, krikoid, iki aritenoid ve epiglott kıkırdaklar larenksin çatısını oluştururlar. Ses kutusunda ayrıca vokal kaslar bulunmaktadır. Akciğerlerden gelen havanın basıncıyla harekete geçen ve ses tellerinin titreşimleriyle meydana gelen ses, rezonans tüpü tarafından büyütülür ve armonikleri güçlendirilir. Daha sonra rezonans bölgeleri sese son şeklini verir (Çevik,1999: 22).

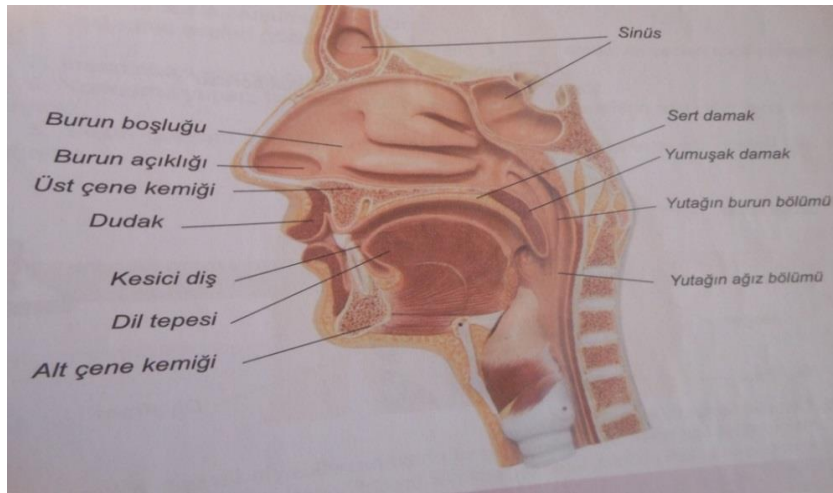

Şekil 2. Titreşim Sistemi(Ses Jeneratörü) (Sezgin, Caf,2010:13)

Larenk kaslarının isimleri kıkırdaklardan alınmıştır. Tiroaritenoidler, krikotirooidler ve krikoaritenoidler. Bu kasların tümü ses kutusunda yer almaktadır. Tiroaritenoid kaslar, kapakçığı ve aynı zamanda vokal dudakçıkların gövdesini oluştururlar. Bu dudakçıklar liflerin ve aritenoid kıkırdağın hareketi sonucu şekil değiştirebilirler. Aritenoidler, krikoaritenoid kaslar tarafından yönetilmektedir (Çevik,1999: 24).

2.4.3.Yankı Sistemi (Rezonatör)-Yansıtıcı

Titreşen ses tellerinde oluşan ses, her insanda farklı bir yapıda bulunan rezonans boşlukları ve artikülasyon organları sayesinde çoğalır ve şekillenir. Böylece kişiye ait ses rengi oluşur. Bu sistem içinde yutak (farinks, farenks),burun sinüsler, damak, dil, diş, çene ve dudaklar bulunur.

Şekil 3. Yankı Sistemi (Aygıtı) (Sezgin, Caf,2010: 14)

“Larenks tarafından üretilmiş sesler yansımaya hazırdırlar. Ses, kaynağından çıktıktan sonra çevrenin akustik özellikleriyle de şekillenerek nitelik kazanır. Buna rezonans olayı denir. Konuşma ve şarkı sesi armonikleri zenginleştirilmiş karmaşık seslerdir. İnsan sesine dilin tüm inceliklerini ve ifade gücünü kazandıran rezonansın niteliğidir” (Çevik,1999: 26).

İnsanda ses sistemini oluşturan tüm bu organ ve bölgelerin birbiriyle uyumlu ve eşzamanlı çalışmasını sağlamak, bireysel ses eğitimi dersi öğrenme sürecinde kazanılması, geliştirilmesi ve günlük hayata aktarılması tasarlanan en

önemli becerilerdendir. Bu beceri; ses oluşumundaki üç sisteme ait organ ve bölgeleri yapısal özelliklerine ve mekanizmasına uygun kullanım ile şarkı söylerken ve konuşurken kullanma alt becerilerini içerir (MEB, 2008: 16).

İnsanın Ses Sistemi, İlgili Yapıları ve Görevleri

İnsanın Ses Sistemi Öğeleri	İlgili Anatomik Yapılar	Görevleri
1.Solunum-Üfleyci (Aktivatör)	1.Akciğerler 2.Diyafram 3.Soluk Borusu 4.Kaburgalar 5.Karın Kasları	1.Yaşamımız İçin Gerekli Olan Hava Alışverişini Yapar. 2.Sesin Elde Edilebilmesi İçin İhtiyaç Duyulan Enerjiyi Sağlar.
2.Titreşim Verici (Ses Jeneratörü)	Gırtlak (Larenks)	Ses Üretir.
3.Yankı-Yansıtıcı (Rezonatör)	1.Ağız 2.Yutak 3.Baş (Kafa) Boşlukları 4.Göğüs Boşlukları	Larenks'in Ürettiği Sesi; 1.Gürleştirir. 2.Yankılandırır. 3.Renklandırır.

Tablo 1. Ses Sistemi Öğeleri

2.5. İnsan Sesinin Oluşumu

“Doğada çok sayıda ses kaynağı ve sesler vardır. Bu ses kaynaklarından ve seslerden en önemlisi insan sesidir. İnsan sesi, insanın ses sistemi tarafından üretilir”(Akbulut,2002:9).

İnsan sesi, solunum organlarının diyaframla işbirliği sonucunda oluşur. İnsan sesi sanıldığı gibi sadece gırtlaktan çıkmaz. İnsan sesi tüm vücudun mükemmel bir uyum içinde çalışması sonucu gerçekleşir (Ömür, 2001: 19).

İnsan sesinin normal çıkması için;

- Vücudun dik ve dengede olması,
- Göğüs kafesi, akciğerler ve solunum kasları gibi solunum sistemini oluşturan organların sağlıklı olması,

- Hava üfleyen organlar dışında sesin ince ayarını yapan gırtlığın tüm parçalarının sağlam olması,
- Sesin rengini belirleyen rezonans boşluklarının sağlıklı olması gerekir (Helvacı, 2012:6).

İnsan sesinin normal çıkabilmesi için vücudun dik ve dengede durması (postür), göğüs kafesi, Boğaz, ağız boşluğu, yumuşak damak, dil, çene ve dudaklarda şekillenen sesler her insanda farklıdır; aynı parmak izi gibi... Bütün bu organlar sağlam olsa bile eğer insanın işitmesi zayıf, hormonal ve ruhsal dengesi bozursa sesi yine de kötü çıkacaktır (Ömür, 2001:19,20).

Çalgıların son derece çeşitli, onlardan elde edilen seslerin ise sınırsız olmasına rağmen “insan sesi” tarihin her devrinde en etkili müzik yapma aracı olarak kabul edilmiştir. İnsan sesine bu üstünlüğü sağlayan en önemli neden, insan sesinin yalnızca duyguları değil, düşünceleri de dile getirebilme özelliğidir (Aydoğan, 1994: 9).

İnsan sesi, kullanılması en zor olan müzik enstrümanıdır. Şarkı söyleyebilmek için, insanın normal solumasından daha fazla hava gereklidir. Soluk alındığında, diyafram içe çekilir, kaburgalar genişleyerek büyüyen ciğerlere yer hazırlar. Bu aşamada, diyaframın içe çekilmesiyle kaburgaların genişlemesi arasındaki ilişki ile soluğun verilmesindeki ilişki önemlidir. Soluk kapasitesi ve soluğun denetimi birlikte geliştirilmelidir (Kolçak, 1998:10,11).

İnsan sistemini oluşturan organlar;

- 1.Nefes sistemi
- 2.Vibratör
- 3.Rezonatör
- 4.Artiküle organları olarak dört bölümde toplanmıştır (Helvacı,2012:7).

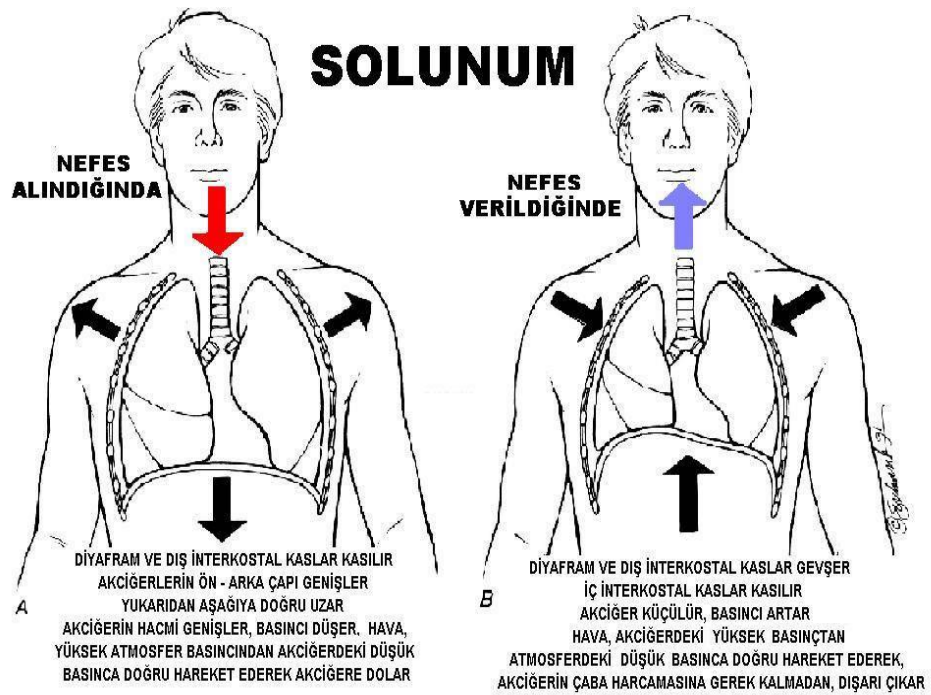
2.6. Nefes (Solunum) Ve Önemi

(Çevik,1997) Solunumun temel işlevi, organizmanın oksijen gereksinimini karşılamak ve ses üretimim için gerekli enerjiyi sağlamaktır. Nefes sistemi sesi

oluşturan hava kitlesinin vibratöre iletilmesini sağlayan organlardan oluşmaktadır (Akt. Helvacı, 2012:10).

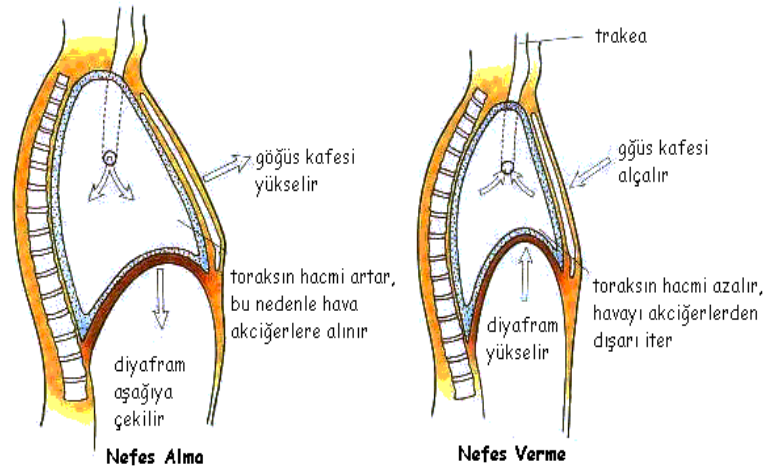
Nefes, bedenin akciğerler aracılığıyla oksijen yoğunluklu havayı alması, kullanıldıktan sonra karbondioksit olarak dışarıya vermesidir.

Nefes alırken diyafram aşağı itilerek düzleşir, göğüs ve karın bölgesi genişler (Helvacı, 2012: 10).

Şekil 4. Nefes Alıp-Verme (Önden görünüm) (<http://>1)

Nefes verirken diyafram ve göğüs kafesi gevşer, akciğerler küçülmeye başlar ve hava dışarı çıkar. Soluma işlemi insan farkına varmadan dakikada 16-17 kez tekrarlanır. Her nefeste akciğerlere 500 ml hava dolar. Ancak şarkı söylerken 1000-1500 ml hava kullanılır. Bu miktardaki havayı akciğerlere doldurmak için de daha çok enerjiye ihtiyaç duyulur (Ömür,2001: 41).

Şekil 5. Nefes-alıp verme (Yandan görünüm) (http:2)

(Cura, Uluöz, Kirazlı, Karcı,1990) Doğru konuşmak ve şarkı söylemek için nefesin abartılarak alınması, akciğerlerin şişirmeye çalışması büyük bir hata olacaktır. Solunum kasları bu şekilde sürekli zorlanırsa (force edilirse) yorgunluk meydana gelecek, akciğer alveolleri çok gerilerek havayı tam olarak geri veremeyecektir. Rezidüel havanın (maksimum soluk verme sonucunda akciğerlerde kalan hava miktarı) artması konuşmacı veya şarkıcıya engel olacak, bir süre sonra amfizem gelişebileceği için göğüs kafesi yetersiz bir hareketlenme yapacak, diyafram hareketleri de azalacaktır. Yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı soluk zorlanmadan ve gevşek olmayan bir esneklik göstermelidir (Akt. Aycan,2012: 42).

Nefes ögesinin gelişimini sağlamak ve dilediğimiz nefes tekniğini elde etmek için, doğal nefesten yola çıkmalıyız. Doğal nefes, her insanın yaşamını ve konuşabilmesini sağlayan nefestir. Nefes çalışmalarının başlangıcında konuşma nefesi ele alınmalı, bu nefesin konuşma tonu, konuşma tekniği ve şarkı sesiyle ilişkileri kurulmalıdır. Doğru konuşma nefesi, gücünü diyaframdan alan nefestir. Bu nefesin basıncı şarkı söylememize yetmeyeceği için, bunun düzenli bir çalışmayla geliştirilmesi gerekecektir (Egüz,1991: 21, 22).

Şarkı söylerken, müzik cümlelerinin durumuna göre denetimli veya kaçamak nefes alınır.

2.6.1. Denetimli Nefes

Yavaş, uzun, geniş ve yeterince alınmalıdır. Gereğinden fazla nefes almak ses tellerini sıkıştırır. Denetimli nefes hem ağız hem de burundan alınabilir.

2.6.2. Kaçamak Nefes

Çabuk, kısa, geniş ve yeterince alınmalıdır. Kaçamak nefes sadece ağızdan alınır. Bu nefes, gülme, korkma gibi durumlarda karın duvarının kasılması ile oluşur (Kolçak, 1998:52).

İletişimimizin en yüksek seviyede şarkı söyleme ve konuşmayla gerçekleştiğini düşünürsek, sosyal ilişkilerimizde kendimizi en iyi ifade edebilmenin, nefesi en iyi şekilde kullanmakla ilgili olduğunu anlayabiliriz. Gerek şarkı söylerken gerek konuşurken duyulabilir ve anlaşılır olmak esastır. Bu iki faktörü etkileyen şey nefesimize ne kadar hâkim olduğumuzdur. Eğer konuşurken yeterli ses yüksekliğine sahip değilsek ve ne dediğimiz tam olarak anlaşılmıyorsa nefesinizi iyi kullanmadığımızı ve bu konuda bir çalışmaya ihtiyacımız olduğunu düşünmeliyiz.

Şarkı söylerken ve konuşurken uzun cümlelerin kurulamaması, sık sık nefes alarak kurulan cümlelerin kesintiye uğramasına ve ifadenin tam anlaşılmasına yol açar. Çok enerji harcadığı halde bazen ses çıkmaz, en kısa zamanda kısılır, hastalanır ve devamında acı algılamaya başlar. Bu durum konuşmak ve şarkı söylemek için hiç hoşlanılmayan bir duruma dönüşebilir. Nefes teknikleriyle nefesin eğitilmesi sonucunda uzun cümleler kurabilir, çok az havayla en az enerjiyle en anlaşılır ve en duyulur ifade kabiliyeti kazanılabilir. Bozularak orijinal formundan uzaklaşan yapıyı tekrar eski formuna getirme çalışması olarak düşünebileceğimiz nefes teknikleri çalışmaları, diyaframı yeniden kazanarak ve en güzel şekilde kullanarak iletişimi en yüksek seviyeye çıkarmamızı sağlar (Kaplan,2013: 46-47).

Nefesin hatalı alınıp kullanılması halinde ortaya çıkabilecek kusurlar şunlardır (Biro,1999: 20).

- Entonasyon bozukluğu,
- Müzikalite kaybı,
- Artikülasyon bozukluğu,

- Duygusal anlatımda yetersizlik,
- İstenmeyen ses titreşimleri,
- Ses kırılmaları,
- Estetik kaybı,
- Çabuk yorulma.

Yanlış nefes almak ya da nefesi yanlış almak, akciğerlerin üst kısmı ile alınan nefesi belirtir. Böyle alınan nefese göğüs nefesi denir. Akciğerlerimiz, üstü dar altı geniş bir koniye benzer. Nefesi göğüsten aldığımız zaman akciğerlerin üst kısmına, yani dar olan bölgeye çekeriz. Böylece istenildiği kadar derin nefes alınsın hava akciğerlerin üçte birine ya da yarısına kadar dolmuş olur. Bunun nedeni ise, nefes alışı sırasında bel ve mide kaslarının görevlerinin yapmamasıdır. Nefesin doğru alınıp verilmemesi hem şarkı hem de konuşma açısından sorunlar doğurur (Gürzap,2013,63).

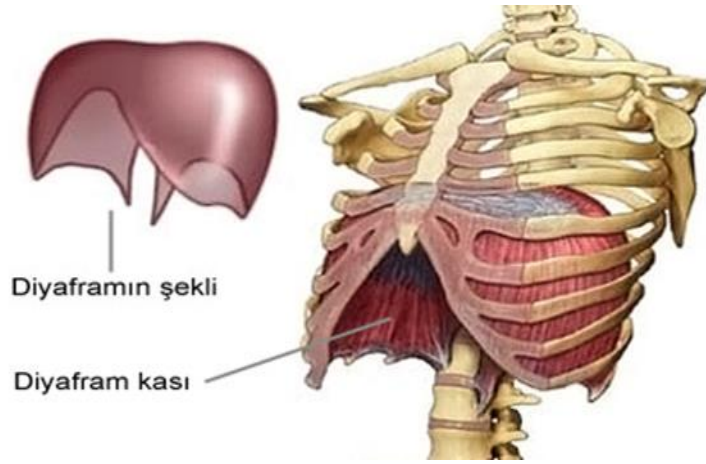
Etkili ve güzel konuşmak için nefes alış verişin bir düzene tabi olması gerekir. Konuşmayı sağlayan temel etmen, nefes alıp vermek olduğuna göre bunun eğitiminin de sağlıklı olması gerekir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 59).

Birçok kişi doğru nefes almayı bilmemekle birlikte doğru nefes aldığını düşünerek, doğal olmayan yollardan solunum yapmaktadır. Ortaya çıkan sonuç, bu konuda yetersiz bilgiye sahip olduğumuzdur. Nefesi ağızdan almak çok sık karşılaşılan, vücut sistemimize uygun olmayan, arkasında anatomik bir rahatsızlığı gizleyen sığ bir alışkanlıktır. Bazı kişiler nefes alırken omuzlarını ve göğsünü yukarı kaldırarak ve karnı içeriye çekerek nefes alır. Bu okul yıllarından beri kişiye yüklenmiş olan ve beden eğitimi derslerinde dik dur, karnını içeri çek, göğsünü şişir komutlarının bıraktığı izleridir. Oysa doğru nefes almak nerdeyse bu tanımlamanın tam tersine rahat ve kendini kasmadan durarak, karnını dışarı doğru genişleterek, göğsünü ve omuzlarını kaldırmadan sessiz, doğal ve abartısız bir nefes alma şeklidir. Doğru nefes alabilmek için omuzlardan değil diyafram adalesini kullanarak karnın hissedebileceği en alt

bölgeden nefes alınmalıdır (Kartal,2013: 87-88). “Doğru ve güzel müzik sesi elde edebilmek için en önemli unsur nefestir” (Biol,1999: 19).

2.7. Diyafram

Göğüs boşluğu ile karın boşluğunu birbirinden ayıran, kubbe biçiminde bir kاستر. Bu kas, soluk alırken alçalarak havanın göğüs boşluğuna dolmasını, soluk verirken de eski biçimini alarak havanın boşalmasını sağlar (Kolçak, 1998:13).

Şekil 6. Diyafram ve Diyafram Kası ([http:3](http://3))

Diyafram, nefes alırken karının üzerinde genişleyip organları yana ve aşağıya çekerek akciğerlerin genişlemesi için boşluk oluşturur (Kartal, 2013: 34).

Ciğerlerin aşağıya genişlemesi için yer açarken karın ve interkostal kaslarda yana doğru genişlemeyi sağlarlar. Nefes verirken; interkostal ve karın kasları içeri, diyafram adalesi yukarı doğru itilim yaparak akciğerleri sıkıştırır ve içerideki havanın dışarı çıkışını temin ederler (Kartal,2013: 65).

Diyafram solunum kası olmakla birlikte duyguları belli etme işini de yapar. Duygulardan etkilenir. Korku durumunda gerginleşir ve kasılır. Solunuma izin vermeyerek adeta nefesi kilitler (Kartal, 2013: 34).

Diyafram nefesi; daha geç ve düzenli istenen basınçta boşaltılmaya elverişlidir. Göğüste oluşan rezonansı olumsuz etkilemez (Bırol,1999: 21).

Diyafram nefesinin alınması;

- Vücutumuzu rahat hale getirirken, akciğerlerimizdeki havayı, (F) konsonunu kullanarak ve ateş üfler gibi, sonuna kadar boşaltmaya çalıştığımızda, boşaltma sonunda dayanamayıp aldığımız yeni nefes, dileğimiz diyafram nefesidir.
- Rahatlık içinde bir çiçeği koklarken aldığımız nefes diyafram nefesidir.
- Bir olay karşısında hayret anında aldığımız nefes diyafram nefesidir.
- Korku anında alınan nefes diyafram nefesidir.
- Yatakta sırt üstü yatış anında alınan nefes, diyafram nefesidir.

Diyafram nefesinin alınmasını sağlayan, vücudu da rahat hale getiren yukarıdaki örneklerden en uygunu çiçek koklama hareketidir (Egüz,1991: 23).

Diyaframdan nefes alma çalışmalarını için çevresel ve fiziksel şartların uygun olması gerekir. Öncelikle dış mekânda, temiz havada bunları uygulamak daha faydalı olacaktır. Ayrıca yemeklerden önce ve yemek yenecekse midenin 3/1'i boş kalacak şekilde çalışılmalıdır. Diyafram midenin üzerinde karın boşluğunda yer aldığından diyaframın rahat olması açısından midenin konumu önemlidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan,2012: 61).

Bırol'a (1999) göre; hatalı alınan nefesler şarkı söylemeyi olumsuz yönde etkiler. Görülen bazı bozukluklar şu şekildedir;

- Ses titrer, kontrol zorlaşır,
- Yorulma meydana gelebilir,
- Artikülasyon olumsuz etkilenebilir,
- Nefes yetmediğinden entonasyon bozulabilir,
- Kaliteli bir icra yapılamaz (Bırol, 1999: 21-22).

2.8. Nefes Çalışmaları

Nefes çalışmalarının başında, diyafram nefesi eğitici tarafından alınıp, topluluktaki kişilere gösterilmeli ve teorik bilgiler de bu uygulama sırasında verilmelidir. Bu çalışmalara, doğru diyafram nefesi aldirmek ve düzenli bir biçimde boşalttırmakla başlanmalıdır (Egüz,1991: 24).

Diyaframı geliştirmek için nefes tutma çalışmaları da faydalı olacaktır. Önce kaç saniye nefes alabildiğimizi tespit edip bir yere not almalıyız. İlerleme var mı diye kontrol etmeliyiz. Kişisel faktörlere bağlı olmakla birlikte 25-30 saniye nefes tutamıyorsak diyafram nefesi yani vücut ve konuşma için yeterli nefesi alamıyoruz demektir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan,2012: 62).

Nefes egzersizleri, başlangıçta baş dönmesi ve yorgunluk yapabilir. Bunda çekinilecek bir şey yoktur. Fazla oksijen almak, insanda sersemlik yapar. Nefes alma-verme işlemi bittikten sonra, çok kısa bir an bütün kasları gevşeterek, daha verimli yeni bir nefese hazırlanmalıdır. Şarkı söylerken, gereğinden fazla hava vermek, sesin hışırtılı ve havalı çıkmasına neden olur.

2.8.1.Nefes Çalışmalarına Örnekler

2.8.1.1.Çiçek koklar gibi nefes almak ve alınan nefesi (F) konsonu ile boşaltmak

Bu çalışmada, çiçek koklar gibi nefes alınmalı ve ateşi üfler gibi (F) konsonu ile nefes düzenli bir biçimde boşaltılmalıdır. Her nefes alış ve verişte vücudun sertleşmemesine ve nefesin geç boşaltılmasına özen gösterilmelidir.

2.8.1.2.Doğru alınmış olan nefesin (S) konsonu ile boşaltılması

Çalışma yeteri kadar doğru ve düzenli bir biçime girince, alınan nefes (S) konsonu, nefesin daha geç daha düzenli boşalmasını sağlayacak ve diyaframla nefesin daha yakın bir işbirliği kurmasına yardımcı olacaktır. Bu çalışma ağır ve düzenli bir boşalma sağlanıncaya kadar sürdürülmelidir.

2.8.1.3. Alınan tek bir nefesin kesik kesik boşaltılması

Kesik nefes çalışması, nefesin, diyaframla daha da sıkı bir işbirliği kurmasına yardımcı olacak ve nefes basıncını arttıracaktır. Bu çalışmada alınmış olan tek

bir nefes, eşit aralıklarla (S) konsonu kullanılarak, kesik, kesik verilmeli, arada ikinci bir nefes alınmamalıdır.

2.8.1.3.1. Kesik ve Uzun nefes çalışmaları

Uzun ve kesik nefeslerin ayrı ayrı çalıştırılmasından sonra, kesik ve uzun nefesleri içeren karma çalışmalara geçilmelidir.

Örnek:

1 –S-S-S-S-S-S:

2-S-S-S-S-S-S-S-S-S-S-SS:

3-S-S-S-S-S.SSSSS:

4-SSSSS-S-S-S-S-S:

5-S-S-S-S-S-S-S-S-S-S-SSSSSSSSSS:

6-SSSSSSSSSS-S-S-S-S-S-S-S-S-S-S:

7-S-S-S-S-S-S-SSSSSS-S-S-S-S-S-S

8-S- SSS- S- SSS- S- SSS- S- SSS gibi çalışmalar çoğaltılabilir.

2.8.1.4. Büyüyen Ve Küçülen Kesik Ve Uzun Nefesler

Bu çalışmalar, diyafram gücünü ve nefes basıncını arttırmak için yapılır. Bu çalışmaların sonunda, toplulukta nüans yapabilme olanağı artar. Ağıştırma örneğinde çeşitli büyüklükte (s) harfi alınmıştır, en küçük (s) en küçük nefesi, en büyük (S) harfi de en büyük nefesi gösterir.

• s-S-S-S-S

• S- S- S- S- s

- s SSSSSSSSSs
- SSSSSSSs s
- sSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSs

2.8.1.5. Nefes fırlatmaları

Nefes fırlatmaları, akciğerlerin uçlarına indirilmiş ve diyaframla tam güç birliğine erişmiş olan, çok basınçlı havanın (KIH) hecesiyle maskeye fırlatılmasıdır.

Nefes fırlatması, diyafram jimnastiği, diğer nefes çalışmalarına oranla, daha ileri bir biçimde sağlayan ve nefes gelişimini bütün yönleriyle etkileyen bir çalışmadır (Egüz,1991: 25-26-27-28).

Tınlayan bir vücut ancak yumuşatılarak elde edilir (Egüz,1991: 30).

2.9.Vücut Yumuşaklığı Ve Rahatlığı

Doğru nefes almak için öncelikle bedenin her bölümünün rahat olması gerekir. Kaslardaki gerginlik nefes alış-verişine olumsuz etki yapacağı gibi buna paralel olarak sesin kullanılmasını zorlaştırır (Güler, 2011: 44).

Vücut yumuşaklığı ve rahatlığı denildiği zaman, bunun her kişiye göre, ayrı bir içinde yorumlanabileceği pek doğal olarak akla gelebilir. Çünkü her kişinin genel gerilimi birbirinin aynı olmayacağı için, bu konudaki ölçütleri de birbirinden ayrılacaktır. Bir sporcu ile ses eğitimi yapan kişinin vücut yumuşaklığı ve rahatlığı arasında farklılıklar olacaktır (Egüz,1991: 31).

Bütün çalgılar, bir takım akustik hesaplara göre, elverişli olan maddelerden yapılır. Bu onların iyi ve düzenli tınlamalarını sağlar. İnsan sesi için bu durum, daha başkadır. Allah, bütün insanlara iyi veya kötü, bir ses vermiştir. Fakat bu ses, ince ayarlarla yapılmış ve tınlamaya hazır çalgılara

göre eksiktir. İnsan sesinin gövdesi olan insan vücudu çalgılar gibi hemen tınlamaya hazır değildir. İnsanın gırtlığından çıkan sesin büyümesi ve renklenmesi için, yumuşamaya ve rahatlama ihtiyacı vardır. Böylece, insan sesi eğitilirken, müzik yapabilmek için gerekli ses tekniği yanında, vücudun tınlar hale gelmesini sağlayacak tekniğin de kazandırılması gerekir. Tınlayan vücut, ancak yumuşatılarak elde edilebilir. Ses için geçerli olan vücut yumuşaklığını, dilediğimiz biçimde şarkı söylemeyi gerçekleştirecek enerji ve vücudun tınlamasına elverdiği yumuşaklık olarak nitelendirebiliriz. Bu yumuşaklığı iki yoldan sağlamak mümkündür (Kolçak,1998:53,54).

2.9.1. İçten yumuşama ve Rahatlama

İçten yumuşama ve rahatlama, kişinin düşünce yolu ile sinir sistemini etkileyerek, yumuşama ve rahatlama biçiminde özetlenebilir (Egüz,1991: 32). Örneğin, Ses çalışmalarına girmeden, oturduğu yerde, gözlerini kapatarak rahatlama gibi. Bu esnada denizi, ormanı, çiçekleri düşünerek yumuşama çabuklaştırılabilir (Kolçak, 1998: 54).

2.9.2. Dıştan Yumuşama ve Rahatlama

Vücuttaki kas sisteminin çeşitli ve düzenli vücut hareketleri yoluyla sinir sistemini etkilemesi, dıştan yumuşama ve rahatlama sağlar. Bunu sağlayan fiziksel hareketlerin ikinci amacı da, vücudun belli düzeyde olmasıdır. Dıştan yumuşama ve rahatlama hareketlerini yaparken, sürekli ve düzenli olarak nefesin boşaltılması gerekir. Çünkü ses eğitimi için önemli olan vücut yumuşaklığı ve rahatlığı, nefesin sürekli ve düzenli olarak boşaltıldığı süredir. Vücut ancak bu sürelerde, yumuşak, rahat ve tınlamaya yatkın bir hale getirilebilir (Kolçak,1998: 54).

Vücutta gevşeme sağlandıktan sonra, sesi şarkı söylemeye hazırlamak gerekir. Önce nefes egzersizleri sonra ses açma egzersizleri yapılmalıdır. Tonlu ve tınlı bir ses üretimi için doğru nefes alıp verme, alışkanlık haline getirilmelidir. Doğru ve düzenli bir nefes, doğru ses üretiminin en önemli aşamasıdır (Mucu, Sever, Kaplan: 2010: 3).

2.10. Ses Değişim (Mutasyon) Dönemi

Çocukta ses değişimi irksal, coğrafi ve kültürel faktörlerin etkisiyle farklılıklar göstermektedir. Bu bakımdan mutasyon konusunda kesin bir yaş sınırından söz etmek mümkün görülmemektedir.9 yaşına kadar çocuk sesleri larenks kaslarının kenarları titreştiği için falsetto karakterindedir.9-12 yaşları arasında devam eden mutasyon öncesi (pre-mutasyon) dönemde özellikle erkek çocuklarında ses çok iyi gelişme göstermektedir. Bu dönemi mutasyon ve post-mutasyon dönemi izlemekte ve böylece erişkin sesine ulaşılmaktadır (Çevik, 1999: 31).

AGSL öğrencileri yaş olarak ses gelişim dönemini yaşamakta olan öğrencilerdir. Aynı zamanda seslerini solfej ve koro derslerinde sürekli olarak kullanmak durumundadırlar. Bu dönemde ses sisteminde meydana gelen değişim ve gelişimden olumsuz etkilenmemek için sesi zorlamadan, yumuşak fonasyonla ve küçük ses tonu ile ses eğitimi uygulamalarına ağırlık verilir. Böylece de ses yapıları gelişirken, doğru ses üreterek kullanma alışkanlıkları kazanırlar.

Bu beceri ile öğrencilerin ses sınırları içindeki tüm tonlarda eğitilmiş seslerin en önemli özelliği olan ses bütünlüğünü oluşturmaları sağlanır. Dolayısı ile mutasyon dönemi ses özelliklerinden olan sesini kontrol edememe, sesinde bütünlük ve devamlılık sağlayamama ve sesini konuşurken ve şarkı söylerken gerektiği gibi rahat kullanamama durumu ortadan kalkar.

2.11. Ses Sağlığını Koruma

Ses eğitiminde bilinçli bir şekilde ses oluşturulması ve kullanılması, insanda ses sistem ve mekanizmasının tanınarak algılanması ile mümkündür. İletişim ve etkileşim aracı olarak insanın sesini sürekli kullanma zorunluluğu vardır (MEB, 2008: 17).

Ses üreten unsurlar sağlam bir yapıya sahip olmazsa bir noktadan sonra uygulanmak istenen teknikleri kabul etmez, bunu yapabilmeye gücü yetmez. Bu durum seste gelişmenin gerçekleşmesine izin vermez. Bir öğrenci sesini

korumayı bilmezse bütün çabaları boşa gidecektir. Sesimizi olumsuz tüm etkenlere göre korumalı ve değerini bilmeliyiz (Murtezaoğlu,2014: 14).

Sesiyle müzik yapan her insanın uzun süre sağlıklı bir sesle şarkı söyleyebilmesi için; beden sağlığına, ruh sağlığına ve sesini teknik açıdan kullanımına dikkat etmesi gerekir (Akbulut, 2002: 11).

2.12.Ses Eğitimi

Ses eğitimi” bireylere sesini konuşurken ve şarkı söylerken, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan, planlı programlı bir etkileşim sürecidir” (Töreyn,2008: 82.).

(Töreyn,1998:10-12) Ses eğitimi kavramı; bireylere konuşma ve şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı ve içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir. Tanımda kullanılan “doğru”; anatomik ve fizyolojik yapıya, dil ve müzik özelliklerine, gerçeğe ve kurallara uygunluğu, ”güzel”; söyleme biçimindeki uyum ve ölçülebilir davranışlarındaki dengeyi ,”etkili” kavramı ise, başkaları üzerinde bıraktığı duygusal izi nitelendirmektedir (Akt. Töreyn,2008: 82).

Başka bir tanımla ses eğitimi; bireylerin konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili davranışlarında gırtlığın doğallığını ve sağlığını koruyarak, aynı zamanda seslendirilecek olan eserin dil ve müzik özelliklerini göz önünde bulundurarak, olumlu değişiklikleri oluşturma sürecine diyoruz.

Müzik eğitimi, güzel sanatlar eğitiminin önemli dallarından biridir. Belli bir plan ve yöntem izlenerek bir amaç ve süreç çerçevesinde gerçekleştirilir. Ses eğitimi de müzik eğitiminin bir boyutudur.

Ses eğitimi, sadece soyut bir yaklaşımla, duyumlara bağlı olarak örneklendirme-yansılama yöntemiyle değil, aynı zamanda ses organlarının fizyolojisi ve işlevlerine ilişkin konularda bilgilendirme ile de pekiştirilerek, genel amaçlar doğrultusunda yapılmalıdır (Çevik,1997: 64).

İster konuşurken ister şarkı söylerken olsun, sesin oluşum biçimi aynı koşulları ve öğeleri gerektirdiği için, her tür ve düzeye yönelik ses eğitiminde kazandırılması gereken temel davranışlar, ses eğitiminin öğeleri olan solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyona ilişkin doğru davranışlardır (Töreyin,2008:111).

Sesini kullanırken vücudun doğru duruş, solunum, fonasyon, rezonans, diksiyon, artikülasyon ve entonasyona yönelik uygulamalar yapılır. Bu uygulamaları gerçekleştirmenin amacı, ses eğitiminin temel davranışları olan doğru duruş, doğru solunum, doğru fonasyon, doğru rezonans ve doğru artikülasyonun eşgüdüm (koordinasyon) içinde çalışmasıdır.

Eğitilmiş sesin en belirgin özelliği, konuşma ve şarkı söyleme sırasında sesin registre geçişlerinin fark edilmeden gerçekleştirilmesidir. Bu amaçla, Bireysel Ses Eğitimi dersinde öğrencilerin seslerinde olabilecek geçiş sorununu gidermeye yönelik kendi ses yapılarına uygun, doğru ses perdesinde gerçekleştirmelerine ilişkin alıştırmaların yapılması gerekmektedir (MEB,2008: 19).

Rejistr geçişleri ses eğitiminde çok önemli bir konudur. Birey, konuşurken ve şarkı söylerken sesinin nasıl oluştuğunu, onu nasıl kontrol etmesi gerektiğini genellikle bilmez ve sorgulamaz. Eğer sesinde bir problem (hışırtı, kısılma, güç kaybı, kırılma vb.) yoksa bu konu hakkında hiçbir zaman da düşünmez, araştırmaz. Birey konuşmada ve şarkı söyleme de sesini olabildiğince yeterli buluyordur. Dolayısı ile bilinçli ses üretme ve kullanmanın

saylayacağı kolaylıklardan habersizdir. Belki sürekli tek rejistr kullanıyordur. Böylece, belki de sahip olduğu ses yeteneğinin(ses genişliği, gürlüğü, tını zenginliği) farkında ile değildir. Bu durumda ses eğitimi verilerek uygun tonda, doğru ve kolay rejistr geçişleri ile var olan ses genişliği ortaya çıkarılıp, sesini rahat, doğru güzel ve etkili kullanması sağlanabilir. Bunu sağlaması için doğru rejistr geçişlerini kavraması gerekmektedir (Töreyin,2008:126).

Güzel ve etkili konuşma ile şarkı söyleme; müzik ve konuşma cümlelerindeki ses, teknik ve eser bütünlüğüne özen göstererek gerçekleştirilir. Cümlelerdeki ses bütünlüğü; sesini kullanımı sırasında seste kırılma, kopma, tını farkı vb. durumların olmadığı, tek bir rejistr halinde duyulduğu, devam eden bütüncül bir ses oluşumudur. Bu nedenle rejistr geçişleri önem taşımaktadır. Rejistr geçişi, ses kullanımı sırasındaki larinksin aldığı pozisyon ile titreşim bölgesi değişikliğinden kaynaklanan tını farkını ortadan kaldırmak amacıyla yapılır. Cümlelerdeki teknik bütünlük; ses üretimi ve kullanımının bilinçli olarak gerçekleştirildiği, ağızdan çıkan her sesin hakkını vererek ses oluşturmak ve kullanmaktır. Ses kullanım sürecinde solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyona ilişkin doğru davranışların tümünü, birbiriyle uyum içinde, özenle, bilinçli ve denetimli olarak gerçekleştirmektir. Böylece üretilen ve kullanılan sesin teknik bütünlüğü sağlanmış olur. Bu bağlamda, rejistr geçişlerinin doğru perde de ve doğru davranışlarla yapılması önem kazanır.

Eserin bütünlüğü ise, seslendirilen eseri takılmadan, kesmeden, yarım bırakmadan, anlam bütünlüğünü bozmadan yorumlayarak seslendirme işidir (Töreyin,2008:127).

2.12.1. Ses Eğitiminin İlke ve Amaçları

Ses eğitiminin amacı: konuşurken ve her tür şarkıyı söylerken, kendi yaşantısı yoluyla sesini, en doğru, en güzel ve en etkili oluşturmaya ve ses sağlığını korumaya ilişkin davranışlar kazandırmaktır (Töreyin,2008:103). Sesi doğru kullanmakla ilgili verilen bu eğitimin temel olarak hedeflediği ilk eğitim konuşma eğitimidir. Harflerin doğru ve tekniğine uygun çıkışı, konuşma organlarının ve nefes tekniklerinin kullanılması sırasında yapılan alıştırmalar, sesin tekniğine uygun çıkışını amaçlar. Ses eğitiminin ilkeleri, bu eğitimin çeşitli disiplinlerle birlikte uygulanma gerekliliğinden dolayı, ilgili olduğu

anatomik, fizyolojik, fiziksel, eğitimsel, sanatsal ve dilbilimsel özelliklere göre belirlenirler (Kartal, 2013: 71).

2.13. Şarkı Söylemede Sesini Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

Müzik şarkı söylemekle başlar ve temel kaynağı da budur. İnsanın, sesini müzik yaparken kullanmasından aldığı zevk, güzel şarkı söyleme eylemi ile gerçekleşmektedir. Bireysel ses eğitimi dersi öğrenim sürecinde öğrencilere; şarkı söylemede, doğru solunuma dayalı, doğru fonasyonla ses oluşturmaya ilişkin alıştırmalar yaptırılarak, sesini, yormadan güzel, etkili, denetimli ve kontrollü bir biçimde üretme becerisi kazandırır. Böylece sesiyle güzel ve etkili şarkı söyleme zevki yaşar. Güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi ile öğrencilere kazandırılması, geliştirilmesi ve yaşamlarının her anına aktarılması tasarlanan bu beceri; solo şarkıyı söylerken sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, koroda şarkı söylerken sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, solfej yaparken sesini doğru, güzel ve etkili kullanma ve şarkıyı zevk alarak söyleme alt becerilerini içerir (MEB,2008: 16).

2.14. Dil – Konuşma

Dil; ağızımızın içinde çok işe yarayan ama bazen de sorun yaratabilen becerikli bir et parçasıdır.

Dil her an kullanıma hazır, gerilimsiz ama seri olmalıdır. Birçok ünlü ve ünsüzün oluşumu için görev yapması gereken dil, işi biter bitmez, oyalanmadan yerine geçip gevşeyerek yeniden çalışmaya hazır olmalıdır (Sabar, 2008: 56).

Konuşma tanım olarak, kişinin kendisi ve çevresiyle dengeli ilişkiler kurmasına ve sürdürmesine yarayan; geleneksel sesli sembollerin kullanıldığı iletişim sistemidir. Konuşma, akciğerden çıkan havanın sese dönüşmesidir. Bu ses, ses tellerinin üst tarafındaki boşlukların, boğaz, yumuşak damak, küçük dil, dil ve dudakların çeşitli şekillere girerek ünlü ve ünsüz sesleri oluşturmasıyla anlamlı bir konuşmaya dönüşür (Ömür, 2001: 32).

Konuşma; birçok organın birlikte çalışmasıyla ortaya çıkan karmaşık bir beceridir. Konuşma organlarının en az birinde var olan arıza konuşmanın sağlıklı yürütülmesini engeller. Konuşma organlarının yanlış kullanılması da konuşmayı olumsuz etkiler. Örneğin, ünsüzlerin çıkışı esnasında dilin yanlış yere temasıyla bu sesler sağlıklı çıkmaz.

Konuşmayı sağlayan sesleri tanıyabilmek için konuşma işleminin gerçekleşmesini sağlayan çeşitli organların yapısının ve işleyişinin bilinmesi gerekir. Konuşma tek yönlü fiziksel bir olgu olmayıp aynı zamanda işitme ile de bağlantılıdır.

Konuşma işleminin gerçekleşmesi için ilk önce işitme organlarının sağlıklı çalışması gerekmektedir. Fiziksel olarak konuşma becerisinin oluşabilmesi için kişinin duyma yeteneğine sahip olmasının yanında, diyafram, akciğerler, nefes borusu, gırtlak, ses telleri, damak, dil, küçük dil, dişler, burun ve dişlerin ortak işbirliği; doğru sinir akışı ve sağlıklı bir beyin işlevi gerekir. Bunlardan bir ya da bir kaçının yapı ve işleyiş bozukluğunun olması durumunda konuşmanın akıcılığı olumsuz etkilenir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 45-46).

Konuşmanın, doğuşu ve gelişimi ile ilgilenen tarih, antropoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, etnoloji, lengüistik gibi bilim dalları yanında, edebiyat, tiyatro müzik gibi güzel sanatlarla da yoğun bir etkileşimi vardır.

Özellikle ses müziği dilin (vokal müzik) anlatım gücünden büyük ölçüde yararlanmakta ve etkinliğini daha da arttırmaktadır (Çevik,1999: 76).

(Belgin,1995) Eğitim süreci içinde en alt basamaktan başlayarak yükseköğretime kadar programlarda yer alan Türkçe ve edebiyat derslerinde, okuma, yazma, dilbilgisi, yazın türleri, Türk ve Dünya Edebiyatının seçkin örnekleri tanıtılıp öğretilirken, konuşma eğitimine yeterince yer verilmemesi ne yazık ki eğitim sistemimizin acı bir gerçeğidir. Oysa eğitim ve öğretimde konuşmanın işlevi, bireyin zihinsel gelişimi ve kişiliğin oluşumu bakımından çok önemlidir. İş ve günlük yaşamımızda, çevremizle ilişkilerimizden, eğitsel, kültürel, sanatsal, siyasal ve ekonomik ilişkilerimize kadar en önemli etkileşim ve iletişim aracı olan konuşmanın yer almadığı bir alandan söz edilemez. Güzel sanatların çoğunda sanatsal nitelikte kullanılan konuşma dili, müziğin ve özellikle vokal müziğin vazgeçilmez bir öğesidir. Dilimizin fonetik(sesbilim) yapısına uygun olarak yapılan sesleme, tonlama, vurgula, eklemleme, cümlemele çalışmalarıyla, konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunların giderilmesi

mümkündür. ”Nitelikli bir konuşma, doğuştan gelen bir yetenek olduğu kadar eğitimle de şekillenerek ortaya çıkmaktadır. Etkili bir vokal ifade sanatı, ses, artikülasyon müzikal vokal ataklarla yapılandırılır. Akciğerlerden gelen hava basıncının vokal kordları çok yumuşak bir şekilde açıp kapatması hem sesin kalitesini hem de sağlığını olumlu yönde etkiler (Akt. Çevik,1997: 78).

Konuşma; Ses-Boğumlanma (Eklemlenme)- Sözcük dağarı-Konuşma dinamiği - Biçem (üslup) gibi etmenlerden oluşur.

(Cevanşir-Gürel,1982) Konuşma ve şarkı söyleme eylemi arasında ortak özellikler vardır. Sözel veya yazınsal cümleler ezgi ile birleştiğinde müziksel cümleler meydana gelir. Konuşma ve şarkı sesinde ritim, ezgi ve dinamik gibi benzer özellikler bulunmaktadır. Belirli ilke ve kurallar her ikisi için de geçerlidir (Akt. Çevik,1999: 76).

Konuşma ve şarkı söylemede kullanılan dilin açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Açıklık ve anlaşılabilirlik; sesli harflerin doğru boğumlanması (artikülasyon.), doğru söyleyiş (telaffuz), anlamına uygun olarak doğru tonlama ve vurgulanmasıyla gerçekleşmektedir.

Güzel ve etkili konuşma, Allah vergisi, özel bir yetenek işi değildir. Çalışarak kazanılan bir beceri, bir sanattır. Her sanat gibi onunda kendisine özgü incelikleri, ilkeleri, kuralları yolu ve yordamı vardır. Konuşma inceliğinin, olgunluğun, güzelliğinin zarafetinin, zekânın ve kültür düzeyinin açık bir göstergesi olarak ifade edilebilir (Kaya,2011: 8).

Konuşma eğitimi; ses eğitimi içinde yer alan ve bireye sesini konuşurken doğru, etkili ve güzel kullanmayı amaçlayan, doğru artikülasyon ve doğru diksiyon alışkanlığı kazandırmaya yönelik bir ses eğitimi türüdür (Töreyn,2008:161).

Taşer’e göre (1978) Ses eğitimini doğrudan ilgilendiren “konuşma dili” basılı harfleri seslendirme biçimidir. ”Konuşma dili hecelerden, sözcüklerden, tümce parçacıklarından ve tümcelerden oluşur. Konuşmada sözcüklerin anlamını dil değil, ses belirler ve sınırlandırır (Akt. Çevik,1999:75,76).

Güzel sanatların çoğunda sanatsal nitelikte kullanılan konuşma dili, müziğin özellikle de vokal müziğin vazgeçilmez bir ögesidir (Akbulut,2007: 16).

İyi bir sese sahip olmak, yalnız opera sanatçısı değil, tiyatro sanatçısı için de büyük nimettir. Fonemlerimizi denetim altına alabilecek, onlara dilediğimizi yaptırabilecek güçte olduğunuzu hissetmek, yaratıcılığınızın en küçük ayrıntılarını her türlü değişimlerle sesinize yansıtabilmek ne büyük kazanç (Taşer,2012:247).

Konuşma bir müziktir. Bir rolün ya da bir piyesin metni, bir melodidir, bir opera veya bir senfonidir. Sahnede boğumlanma, şarkı sanatı gibi güç bir iştir; eğitim ister, virtüözlüğe varan bir teknik ister (Taşer,2012: 236).

2.15. Doğru ve Etkili Konuşmanın Önemi

İnsan, duygu, düşünce ve coşkularını, vücudunda bulunan ses öğeleri yardımı ile söze dönüştürüp başkalarına aktarabilir. Söz, başlı başına doğal bir anlatım aracı değildir. Doğru ve etkili bir konuşmayı başarmak için emek ve çaba harcamak gerekir. Etkili ve güzel konuşma, şarkı söylemek için de gerekli olan bir beceridir. Bu beceriyi kazanmak ve geliştirmek için; şarkıları seslendirirken dili doğru kullanmalı, şarkıyı oluşturan sözleri doğru telaffuz etmeliyiz.

Güzel ve etkili konuşmak ancak iyi bir eğitimle olur. Türkçeyi doğru kullanmalı, kelimeleri doğru boğumlamalı ve iyi telaffuz etmeliyiz. Etkili bir konuşma iyi bir diksiyon ve akıcı bir dil ile oluşur. Bu konuda eğitim almak ve dilin inceliklerini iyi bilmek gerekir.

2.16. Konuşmada Sesini Doğru, Güzel ve Etkili kullanma Becerisi

Ses aynı zamanda bir iletişim aracıdır. Ses eğitiminin amaçlarından biri de bireye, eğitilmiş bir sesle güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırmak olduğuna göre güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi öğretim sürecinde öğrencilerin, konuşurken ürettikleri sesi doğru solunum, doğru

fonasyon, doğru diksiyon ve artikülasyonla oluşturmaları onların yaşamlarına aktarılması tasarlanan en önemli becerilerden biridir.

Öğrencilerin güzel ve etkili bir konuşma becerisi kazanmaları, gerek ses sağlığı, gerekse dile hâkimiyette büyük önem taşımaktadır. Bu beceri gerçekleştirilmek için solunum destekli ve kontrollü bir ses üretilerek, diksiyon ve artikülasyon çalışmaları yapılır. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisinin, sözlü bir müzik yapıtının da etkili ve güzel kullanılan bir dil ile seslendirilmesinde büyük rolü vardır. Bu beceri; sesi doğru, güzel ve etkili oluşturma, Türkçe’deki ünlü ve ünsüz sesleri doğru telaffuz etme, konuşmada (monotonluğu) tekdüzeliği engelleyen unsurları (vurgu ve durakları) doğru ve yerinde uygulama ile melodik konuşma alt becerilerini içerir (MEB,2008,16).

2.17. Türk Dilinin Fonetigi

Fonetik (Ses Bilimi): Konuşma tonlarını fiziksel ve fizyolojik yönden inceleyen bilimdir. Fonetik; konuşulurken, dil, gırtlak, ses telleri, damak, dişler ve dudaklar ile çıkarılan sesleri ve bu seslerin dil ile ilişkilerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Doğal dillerde anlam ayırıcı olarak kullanılan en küçük ses fon(phon) dur. Fonetik terim bu kökten gelmektedir. Fon kavramı her dilde farklı seslere karşılık gelmektedir. Türkçe, Türkiye’nin her yerinde aynı sesle konuşulmaz. Yöresel ağız farklılıkları, şive dili farklı kılmaktadır. Kelimelerin doğru şeklini bulmak ve seslendirmek kolay iş değildir (Salmış, 2012: 150).

Bugünkü Türk Alfabesi Türkçedeki 29 temel harfe dayandırılmıştır. Sesler ses yolundan çıkış durumuna göre önemli ayrılıklar gösterir. Bu nedenle birçok değişik bölümlere ayrılır. Türkçede sesler önce iki temel bölümde incelenir (Güler ve Hengirmen, 2005: 11).

2.18. Vokaller (Sesli Harfler)

Oluşumları sırasında ses geçidinde belirli hiçbir takıntıya uğramayan, hiçbir engelle karşılaşmayan sesli fonemlere vokal denir (Akbulut,2002: 20).

Bunlar oluşurken dilin bazı bölümleri kabarır. Vokal, dilin kabaran en yüksek yerinde oluşur. Vokallerde, ses telleri gevşek biçimde kapanır. Hava,

bu teller arasından kolayca geçer. Vokal dışarı çıkarken, ses yolunda bir kapanma olmaz. Yumuşaklık içinde oluşumları onları diğer seslerden ayıracak üstünlük sağlar. Vokaller kendi başlarına, hece, sözcük ve kök olabilirler. Vokallerin dışındaki sözcüklerde bu imkân yoktur (Kolçak, 1998: 56).

Vokaller oluşurken ses yolu tamamen açık bulunur. Gelen hava ve ses akımı rahat bir şekilde dışarı çıkar. Yalnız, yolun açıklık derecesi vokallerin çeşitlerine göre değişir. Bu değişiklik çenenin az veya çok açılması, dilin kabarıp alçalması ve dudakların yuvarlaklaşıp düzleşmesi ile temin edilir. Vokallerin oluşumlarında oluşum noktalarına göre dilin arkası, ortası veya ucu kabarrır. Fakat bu kabarmalar hiçbir zaman geçidi kapatacak şekilde olmaz (Akbulut,2002: 20).

Türkçede sekiz ünlü bulunur. **a, e, ı, i, o, ö, u, ü**

Vokal Türleri	Alt Vokal Türleri	Vokaller
I-Oluşum noktasına göre vokaller	1-Kalın (art) vokaller	a, ı, o, u
	2-İnce (ön) vokaller	e, i, ö, ü
II-Açıklık kapalılık derecelerine göre vokaller	1-Geniş vokaller	a, e, o, ö
	2-Dar vokaller	ı, i, u, ü
III-Oluşumları sırasında dudakların aldığı duruma göre vokaller	1-Düz vokaller	a, e, o, ö
	2-Yuvarlak vokaller	o, ö,u, ü

Tablo 2. Oluşumuna Göre Vokal Grupları(Akbulut,2002,20)

Vokallerin oluşumunda göz önünde bulundurulması gereken üç temel nokta, dudakların durumu, dilin durumu ve ağız kanalının açıklığıdır (Üçok, 2007: 73).

Vokaller oluşumuna göre üç grupta incelenir.

2.18.1.Vokallerin özellikleri

A,I,O,U- Dilin geriye çekilmiş durumunda çıkan vokallerdir.

A-E-İ-Ö-Ü- Dilin ileriye sürülmüş durumunda çıkan vokallerdir.

Yuvarlak Vokaller- O-Ö-U-Ü- Dudakların yuvarlak ve büzölmüş durumunda çıkan vokallerdi.

Düz Vokaller- A-E-I-İ- Dudakların düz ve yayvan durumunda çıkan vokallerdir.

Geniş Vokaller- A-E-O-Ö- Alt çene düşük ve ağız boşluğu genişken çıkan vokallerdir.

Dar Vokaller- I-İ-U-Ü- Alt çene düşük ve ağız boşluğu darken çıkan vokallerdir (Kolçak, 1998: 56).

2.18.2. Çıkış Biçimlerine Göre Ünlüler (Vokaller)

Ünlülerin çıkış biçimlerini ağız, çene, dil, diş, diş etleri ve dudakların durumları etkiler. Türkçe ünlüler bakımından zengin bir dildir. Ünlülerin çıkış biçimleri;

“A”

“a” sesi; kalın, düz ve geniş bir ünlüdür. “a” sesi çıkarılırken dil, bir tümsek oluşturarak ağızın arka bölgesinde bu sesin boğumlanmasını sağlar. Dilimizde üç farklı a sesi vardır. Kalın a normalde kullandığımız sestir (Temizyürek,2012: 102).

“İnce A”

g, k ve l seslerinden sonra gelen a sesi, bazen ince söylenir. İnce söylenen a sesinde dil tümsekliğini kaybeder ve bu ses ağızın ön tarafına doğru kayar. Hikâye, dükkân, kâmil, kâğıt, rengârenk, karargâh ... (Temizyürek,2012: 102).

“Uzun A”

Türkçe kelimelerde uzun ünlü bulunmaz. Yabancı (özellikle Arapça) dillerden Türkçemize girmiş kelimelerde rastlarız. Katil, hakim, bahane, şahane, nane...(Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 102).7

“Açık E”

“e” sesi çıkartılırken çene aşağıdadır, dil alt sıra dişlere dayanır. Dudaklar düz ve yayvan durumdadır. Sesin boğumlanma noktası ağzın arka kısmındadır. Bu durumda “a” sesi kalın, geniş ve düz bir ünlüdür (Güler ve Hengirmen, 2005: 14).

“Kapalı E”

Mahalli ağızlarda ve Osmanlı Türkçesinde gördüğümüz bir sestir. Bu sesin telaffuzunda ağız daha kapalı, dil ağız içinde kulaklara doğru yayılır. Özellikle ilk hecelerde rastlanan bir sestir. gece, demek, el(yabancı)...(Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 104).

“I”

“I” sesi çıkartılırken ağız dar, çene yarı kapalıdır. Dil ucu geriye doğru çekilir ve alt diş etlerine değer. Sesin boğumlanma noktası ağzın arka kısmındadır. Dudaklar dar ve düzdür. Kalın, dar ve düz ünlüdür (Güler ve Hengirmen, 2005:15).

“İ”

İnce düz ve dar bir ünlüdür. Dil ucu geriye doğru çekilir ve alt diş etlerine değer. Sesin boğumlanma noktası ağzın arka kısmındadır. Dudaklar düz ve dardır (Güler ve Hengirmen, 2005:15).

“O”

Kalın, yuvarlak ve geniş ünlüdür. Söyleyişte çene açılır, dudakların alt ve üst köşeleri birbirine yaklaşarak dudaklar yuvarlaklaşınca ağızdaki boşluğun arkasında bu ses oluşur (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 108).

“Ö”

Çene aşağı doğru sarkıktır. Dudaklar öne doğru uzamış ve yuvarlak bir biçim almıştır. Sesin boğumlanma noktası ağzın ön kısmındadır. İnce, geniş ve yuvarlak bir ünlüdür (Güler ve Hengirmen, 2005: 16).

“U”

Çene “o” sesine göre daha dardır. Sesin boğumlanma noktası ağzın arka kısmındadır. Dudaklar öne doğru uzamış ve yuvarlaklaşmıştır. “u” kalın, yuvarlak ve dar bir ünlüdür (Güler ve Hengirmen, 2005: 16).

“Ü”

İnce, dar ve yuvarlak bir ünlüdür. Dudaklar ön kısımda oldukça daralacak şekilde yuvarlaklaşır ve ağzın ön kısmında bu ses oluşur (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 110).

Sesin boğumlanma noktası ön kısımdadır (Güler ve Hengirmen, 2005: 16).

2.18.3. Ünlülere İlişkin Alıştırma Tümceleri

“A” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Aç at yol almaz, aç it av almaz.
- Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.
- Adana’dan Antalya’ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü aniden ayrıldı.

“E” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver.
- Erkek mekteplerinde elemeler gelecek sene beşer derstenmiş.
- Mermerciler, berbere erken geldiler.
- Zengin Erdem, sendikada, eldiven, elbise, mendil ve şemsiyenin önemli olduğuna değinecek.
- Beni en beğenen hep benim, beni en beğenen kendi kendimim.
- Gece penceredeki benekli tekir kedi, tenceredeki etini, kendi kendine yedi.

“I” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Ilgaz’lı ılık, ılıcalarda ılıkla ısına ısına ılık ılımlar ısıttı.
- Irgat, Kızılırmak Irmağı’nda ıslak ıvır zıvırını ısıta ısıta ısındı.
- Yığınaklara çığ gibi sığınaklar yığıldı.
- Iğdır’ın ığıl ığıl akan, ılıman ırmağını Kırgızlara anlattı.
- Yakındaki kaplıcada sığırcıklar çatılara yığılmış.
- Bıyıklı bıkkın pısırsık, ılık ırmağın akışını ırgatlara anlattı.

“İ” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- İş ister, işten kaçar.
- İsteddiğini söyleyen istemediğini işitir.
- İbrik ve ırmık imal eden incirlili iblis İbiş’in ilikleri iyice inceldi.
- İpeği imal eden imparator, İsmail’i izledi.
- İçişleri Bakanı, ivedilikle istifasını iletteğine yemin etti.

“O” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Olmaz olmaz deme, olmayacak dediğin oluyor.
- Oruçlu oduncu oluklu okunu oflaya oflaya orduya doğrulttu.
- Londra yolundaki loş evlerde nohut noksan lokmadır.
- Alkolik lort, lokantanın locasında lokumları lokma lokma yuttu.
- Psikolog, Türkolog Etimolog ve Antropologlar meteoroloji tahmininden dolayı Hollanda’da toplandı.
- Doğramacı, oğlu doğduğu zaman, doğru yoğurtçuya koşmuş.

“Ö” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Öküz ölür gönü kalır, yiğit ölür ünü kalır.
- Önce öfkeyle öttüğünden Ökkeş’i görmedi.
- Öğretmen öğleyin öğrencilere dört öğeden oluşan öğütleri söylemiş.
- Öğretmen, özerk öğretimde, örnek çalışmalara destek oldu.
- Ödemişli ödlele Ömer, öksürüklü Özdemir’in öküzüyle ördeğini öldürmüş.

“U” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Uyku uyku getirir, uyku et bitirir.
- Umdum umdum, geri yumdum.
- Hükûmet, hukuka aykırı hareket eden mahkûmları sükûnete davet etti.
- Uluborlulu Ufuk, utangaç Ulaş’la uğraşmaktan usandı.
- Uzun burunlu umutsuz kulun mumunu, mumsuz kuytudan ateşlediler.

“Ü” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Üzüm üzüme baka baka kararır.
- Ülker, üzüntüsünden, üzüm üzüm üzüldü.
- Ürgüplü Hüseyin, üzüm üzüm üzülen, süzüm süzüm süzülen üzümcüye üzüldü.
- Üzüntüden üşüdüğünün üredigini, ürpererek ünlü ünlemesiyle ünledi

2.19. Konsonlar

Konsonlar (Sessiz Harfler): Ağız boşluğunda ve ses yolunda bazı engellere çarparak çıkan seslere ünsüzler (konsonlar) denir. Türkçede 21 ünsüz bulunur (Güler ve Hengirmen, 2005,11).

b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z

Ses yolundan çıkarken gırtlak, damak, dil, diş ve dudaklar gibi bazı engellere çarparak çıkan seslere ünsüzler adı verilir (Kaya,2011: 28).

Konsonların oluşumunda, hava ve ses akımı, ses geçidinde belirli bir takıntıya uğrar. Ses yolunda belirli bir darlık, gevşek ya da kapanıklık olur.

Konsonların bir bölümü sesli, bir bölümü sessizdir. Sesli ve sessiz konsonlar arasında aynı zamanda kuvvet farkı da bulunur (Kolçak,1998: 58).

Sessiz konsonlar, ses yolunu daha çok zorlar. Konsonlar, hançerenin sonundan başlayarak, dudaklara kadar ağız boşluğunun çeşitli noktalarında oluşur. Konsonların oluşumundaki en önemli etken dildir. Konsonlar oluşurken ses yoluna takıldıkları için serttir (Kolçak,2008: 58).

Konsonlar

Konsonların Türleri	Konsonların alt türleri	Konsonlar
I-Ses ögesine konsonlar	1-Sesli konsonlar	b, c,d,g, ğ, j, l, m, n, r,v,y,z
	2-Sessiz konsonlar	ç, f, h, k, p, s, ş, t
II. Temas derecelerine göre konsonlar	1-Dudak konsonları	b, p, m
	2-Diş-dudak konsonları	f, v
	3-Diş konsonları	d, t, n, s, z
	4-Damak-diş konsonları	c, ç, j, ş
	5-Ön damak konsonları	g, k, l, r, y
	6-Arka damak konsonları	ğ, k
	7-Gırtlak konsonları	h
III-Temas derecesi bakımından konsonlar	1-Temas derecesi tam olan konsonlar	b, c, ç, d, g, ğ, k, p, t
	2-Oluşumlarında hava için dar bir geçit bulunan konsonlar	f, ğ, h, j, s, ş, v, z
	3-Oluşumlarında hava için geniş bir yol bulunan konsonlar	l, m, n, y

Tablo 3. Konsonlar, Türleri ve Alt türleri (Akbulut,2002,21)

2.19.1. Çıkış Yerlerine Göre Ünsüzler (Konsonlar)

Akciğerlerden gelen hava ses yolundan geçerek dudak, diş etleri, damak, gırtlak gibi yerlerde biçimlenir. Seslerin çıktığı bu yerlere boğumlanma noktası denir. Çıkış yerleri aynı olan ünsüzler arasında da çok küçük bazı farklılıklar vardır (Güler ve Hengirmen, 2005: 16).

“B”

Çift dudak ünsüzüdür. Ötümlü(yumuşak) ve patlamalıdır. Kelime sonunda bulunmaz (Temizyürek, Erdem ve Temizkan,2012: 103).

Dudakların birleşip açılmasıyla ve tonlu olarak meydana gelir. Kelime başında ve ortasında bulunur. Baş, boş, bıçak, baba, biber... Kelime sonunda tonsuzlaşarak “p” olur. Kitap, dolap, kap, kebab, hesap, cep, cevap, sevap, harp... (Şenbay,1991: 37).

“B” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Bİ BE BA BÜ BÖ BU BO BI
 BİÇ BEÇ BAÇ BÜÇ BÖÇ BUÇ BOÇ BIÇ
 BİL BEL BAL BÜL BÖL BUL BOL BİL
 BİR BER BAR BÜR BÖR BUR BOR BİR
 BİT BET BAT BÜT BÖT BUT BÜT BIT

“C”

Diş-damak ünsüzüdür. Dişler birbiri üzerine binecek kadar yaklaşır, dil ucunun ön kenarları iki sıra dişin arkasına yayılır, bu suretle durdurulan hava, alt çenenin aşağı düşmesiyle serbestleyerek dile ve diş sırasına sürünüp tonlu olarak çıkar. Çoğunlukla kelime başında ve ortasında bulunur. Cam, cadı, cacık, cüce, cambaz, curcuna...

Kelime sonunda tonsuzlaşarak “ç” olur. Yalnız, anlamları ayrı olup söylenişleri benzeyen kelimeleri birbirinden ayırmak için kullanılır. Haç

(Hristiyanların remzi), Hac (Kâbe'yi ziyaret), sac (demir levha), saç (baştaki kıllar) gibi (Şenbay,1991: 37).

“C” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Cİ CE CA CÜ CÖ CU CO CI
 CİÇ CEÇ CAÇ CÜÇ CÖÇ CUÇ COÇ CİÇ
 CİF CEF CAF CÜF CÖF CUF COF CİF
 CİL CEL CAL CÜL CÖL CUL COL CİL
 CİR CER CAR CÜR CÖR CUR COR CİR
 CİT CET CAT CÜT CÖT CUT COT CİT
 CİV CEV CAV CÜV CÖV CUV COV CİV

“Ç

Dil-ön damak ünsüzüdür. Dilin iki yanı damağa değer, dil ucu biraz arkaya çekilir. Dudaklar hafif öne doğru çıkar (Güler ve Hengirmen, 2005: 18).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Çam, çan, çal, çap, Çöplük.

“Ç” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Çİ ÇE ÇA ÇÜ ÇÖ ÇU ÇO ÇI
 ÇİÇ ÇEÇ ÇAÇ ÇÜÇ ÇÖÇ ÇUÇ ÇOÇ ÇİÇ
 ÇİF ÇEF ÇAF ÇÜF ÇÖF ÇUF ÇOF ÇİF
 ÇİL ÇEL ÇAL ÇÜL ÇÖL ÇUL ÇOL ÇİL
 ÇİR ÇER ÇAR ÇÜR ÇÖR ÇUR ÇOR ÇİR
 ÇİT ÇET ÇAT ÇÜT ÇÖT ÇUT ÇOT ÇİT
 ÇİV ÇEV ÇAV ÇÜV ÇÖV ÇUV ÇOV ÇİV

“D”

Dil ucu-diş ardı ünsüzüdür. Dil ucu, diş ardına dayanarak çıkarılır (Güler ve Hengirmen, 2005: 19).

Dilimizde kelime başında, ortasında bulunur. Dam, dal, dar, dış, dadı, dede, demi, gibi.

“D” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Dİ DE DA DÜ DÖ DU DO DI
 DİÇ DEÇ DAÇ DÜÇ DÖÇ DUÇ DOÇ DIÇ
 DİF DEF DAF DÜF DÖF DUF DOF DIF
 DİL DEL DAL DÜL DÖL DUL DOL DIL
 DİR DER DAR DÜR DÖR DUR DOR DIR

“F”

Dudak-diş ünsüzüdür. Üst dişlerin alt dudağa dokunması sonucunda sürtünerek çıkar (Güler ve Hengirmen, 2005: 18).

Dilimizde genellikle kelime başında, pek seyrek de ortasında ve sonunda kullanılır. Fal, fil, felek, faraş, fayans, film, felaket, futbol, felç, füze...(Şenbay,1991: 40).

“F” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Fİ FE FA FÜ FÖ FU FO FI
 FİÇ FEÇ FAÇ FÜÇ FÖÇ FUÇ FOÇ FIÇ
 FİF FEF FAF FÜF FÖF FUF FOF FIF
 FİR FER FAR FÜR FÖR FUR FOR FIR
 FİL FEL FAL FÜL FÖL FUL FOL FIL
 FİT FET FAT FÜT FÖT FUT FOT FIT
 FİV FEV FAV FÜV FÖV FUV FOV FIV

“G”

Dil-art damak ünsüzüdür. Dil sırtının damağın gerisini kapatmasıyla oluşur. İnce ünlülerle damağın ön kısmında(gel, gör, git, güya, güç...), kalın ünlülerle damağın arka kısmında(gar, gıcık, guguk, gocuk...) çıkar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 108).

“G” ünsüzü dilimizde çoğunlukla kelime başında bulunur. Nadiren ortasında ve sonunda bulunur. Gaga, gagalamak, gam, galiba, gargara, gazete, göçmen...(Şenbay,1991: 40).

“G” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Gİ GE GA GÜ GÖ GU GO GI
 GİÇ GEÇ GAÇ GÜÇ GÖÇ GUÇ GOÇ GIÇ
 GIF GEF GAF GÜF GÖF GUF GOF GIF
 GİK GEK GAK GÜK GÖK GUK GOK GIK
 GİR GER GAR GÜR GÖR GUR GOR GIR

“Ğ”

“ğ” sesi sızıcı, ötümlü bir yumuşak damak ünsüzüdür. Dilimizde varlığını ancak kendinden evvel gelen ünlünün süresini uzatmakla hissettirir. Kelime başında bulunmaz. İki ünlü arasında ise ikili ünlü (diphthongue) meydana getirir. Boğaz-boaz, doğal-doal, yoğurt-yoğurt gibi.

“Ğ” ünsüzü bazen de (y), (v) ünsüzlerine döner. Eğer-eyer, diğer-diyer, eğitsel-eyitsel, eğlenmek-eylenmek, göğde-gövde, soğan-sovan gibi (Şenbay,1991: 41).

“H”

Gırtlak ünsüzü olup sert ünsüzdür. Ağız bölgesine gelen havanın çıkardığı ilk ünsüzdür.

Dilimizde genellikle kelime başında bulunur. Habbe, haberci, haber, hacı, hassas, hafif, hafız, hafta, hüner, hücre, hakir gibi (Şenbay,1991: 42).

“H” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Hİ HE HA HO HU HÖ HÜ HI
 HİH HEH HAH HOH HÖH HUH HÜH HIH
 HİP HEP HOP HÖPHÖP HUP HÜP HIP
 HİT HET HAT HOT HUT HÖT HÜT HIT
 HİR HER HAR HOR HUR HÖR HÜR HIR

“J”

Dişlerin birbirine yaklaşması, dudakların ileri uzatılması ve dil sırtının damağa doğru kalkmasıyla oluşur. Dil ucu da alt yumuşak damağa değmektedir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 108).

“J” ünsüzü dilimize Farsça ve Fransızcadan geçen kelimelerle gelmiştir. Halk arasında (j) ünsüzünün (c) olduğu görülür. Japon-Capon, Jandarmacandarma, panjur- pancur, jurnalcı-curnalcı gibi. “J” ünsüzü ile başlayan kelimelerden dilimize geçmiş olanlarından bazıları; Jale, jandarma, jambon, jelatin, jilet, jüri, jübile gibi (Şenbay,1991: 42).

“J” Ünsüzü ünlülerle birleşince;

Jİ JE JA JO JÖ JU JÖ JI
 JİÇ JEÇ JAÇ JOÇ JÖÇ JUÇ JÜÇ JİÇ
 JİF JEF JAF JOF JÖF JUF JÜF JIF
 JİL JEL JAL JOL JÖL JUL JÜL JIL
 JİR JER JAR JOR JÖR JUR JÜR JIR
 JİT JET JIT JAT JOT JÖT JUT JÜT

“K”

Dil-art damak ünsüzü olan “k” ünsüzü çıkartılırken, çene hafifçe sarkık; dilin ucu alt dişlere dayanır. Dilin ön ya da arka kısmı damağın arkasına doğru yükselir (Güler ve Hengirmen, 2005: 19).

“k” ünsüzü ince ünlülerle damağın ön kısmından çıkar. Kel, kir, kör, kül gibi. Kalın ünlülerle ise, damağın arka kısmından çıkar, kar, kor, kıl, kul gibi (Şenbay,1991: 43).

“K” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Kİ KE KA KÜ KÖ KU KO KI
 KİÇ KEÇ KAÇ KÜÇ KÖÇ KUÇ KOÇ KİÇ
 KİF KEF KAF KÜF KÖF KUF KOF KIF
 KİK KEK KAK KÜK KÖK KUK KOK KİK

“L”

Dil ucu-ön damak ünsüzüdür, Dil ucunun diş eti ve ön damağa değdirilmesiyle çıkarılır (Güler ve Hengirmen, 2005: 19).

Dilimizde “l” ünsüzü kelime başında bulunmaz. Yabancı dillerden gelen kelimelerle dilimize geçmiştir. Leylak, leziz, limon, lise, loca, lüfer, lüks gibi. Çoğunlukla taşra ağızlarında (l) ünsüzü ile başlayan yabancı kelimelerin başına bir (i)ünlüsü eklenir. ”İ-recep i-limonu al rafa koy, i-ramazanda i-lazım olur” gibi (Şenbay, 1991: 44).

“L” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Lİ LE LA LÜ LÖ LU LO LI
 LIÇ LEÇ LAÇ LÜÇ LÖÇ LUÇ LOÇ LIÇ
 LİF LEF LAF LÜF LÖF LUF LOF LIF
 LİL LEL LAL LÜL LÖL LUL LOL LİL
 LİR LER LAR LÜR LÖR LUR LOR LİR
 LİT LET LAT LÜT LÖT LUT LOT LIT
 LİV LEV LAV LÜV LÖV LUV LOV LIV

“M”

Çift dudak ünsüzü olup havanın ağızda kapatılmasıyla oluşur. Akciğerlerden gelen havanın hem ağza hem de buruna geçirilmesiyle oluştuğundan burun sesidir diyebiliriz. Dudaklar içe doğru kapanıktır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 107).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Maalesef, maarif, müthiş, macera, madalya, müzakere, maç, mademki gibi (Şenbay,1991: 45).

“M” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Mİ ME MA MÜ MÖ MÜ MO MI
 MİP MEP MAP MÜP MÖP MUP MOP MIP
 MİR MER MAR MÜR MÖR MUR MOR MIR
 MİL MEL MAL MÜL MÖL MUL MOL MIL
 MİN MEN MAN MÜN MÖN MUN MON MIN
 MİM MEM MAM MÜM MÖM MUM MOM MIM

“N”

Dil ucu-diş eti ünsüzüdür. ”n” ünsüzü çıkış esnasında dil ucu, üst sıra dişlerin arkasına, diş etlerine değer (Güler ve Hengirmen , 2005: 19).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Nabız, nasır, nafaka, nadide, narin, narkoz, nankör, nezaket, nisan, nilüfer, nöbetçi (Şenbay,1991: 45).

“N” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Nİ NE NA NÜ NÖ NU NO NI
 NİP NEP NAP NÜP NÖP NUP NOP NIP
 NİR NER NAR NÜR NÖR NUR NOR NIR
 NİL NEL NAL NÜL NÖL NUL NOL NIL
 NİN NEN NAN NÜN NÖN NUN NON NIN
 NİM NEM NAM NÜM NÖM NUM NOM NIM

“P”

Çift dudak ünsüzü olup, dudakların birleşip açılmasıyla ve açılma esnasında dışarıya havanın sertçe çıkmasıyla meydana gelen patlamalı bir sestir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 107).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Paça, paçavra, paket, pala, palamut, papatya, paramparça, paragraf, plan, plaka, paraşüt (Şenbay,1991: 46).

“P” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Pİ PE PA PÜ PÖ PU PO PI
 PİF PEF PAF PÜF PÖF PUF POF PIF
 PİP PEP PAP PÜP PÖP PUP POP PIP
 PİR PER PAR PÜR PÖR PUR POR PIR
 PİŞ PEŞ PAŞ PÜŞ PÖŞ PUŞ POŞ PIŞ

“R”

Dil ucu- diş eti ünsüzüdür, ötümlü olan bu ses çıkarılırken dil ucu diş etlerine hafifçe çarpar. Dil sırtı geriye doğru kabarıp kenarları sert damağa yaklaşır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 109).

Dil ucunun yukarıdaki kesici dişlerle meydana getirdiği kapağın birçok defa açılıp kapanmasıyla meydana gelir. Burada dikkat edilecek nokta da dil ucunun süratle titremesidir. Kelime başında söylenen (R) kolay söylenir. Fakat kelime sonlarındaki (R) ünsüzlerine önem verilmezse anlaşılması güç olur. Dilimizde başata (R) ünsüzü yabancı kelimelerde bulunur. Rabita, radyografi, ramazan, riyakâr (Şenbay,1991: 46).

“R” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Rİ RE RA RÜ RÖ RU RO RI
 RİÇ REÇ RAÇ RÜÇ RÖÇ RUÇ ROÇ RIÇ
 RİF REF RAF RÜF RÖF RUF ROF RIF
 RİL REL RAL RÜL RÖL RUL ROL RIL
 RİR RER RAR RÜR RÖR RUR ROR RIR
 RİT RET RAT RÜT RÖT RUT ROT RIT

“S”

Dil ucu-diş eti ünsüzüdür. Dil ucu diş köklerine yaklaşır ve hafif aşağı kıvrılırken aradan geçen havayla ötümsüz olarak sızar. Bu arada dudaklar açıktır. Dil, diş aralarına değdirilince bu ses peltek çıkar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 109).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Sap, saat, sahne, salon, sakız, sakal, senaryo, sıska, süs, sanat, sakat gibi.

“S” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Sİ SE SA SÜ SÖ SU SO SI
SİS SES SAS SÜS SÖS SUS SOS SIS
SİZ SEZ SAZ SÜZ SÖZ SUZ SOZ SIZ
SİL SEL SAL SÜL SÖL SUL SOL SIL
SİR SER SAR SÜR SÖR SUR SOR SIR
SİT SET SAT SÜT SÖT SUT SOT SIT

“Ş”

Dil eti damak ünsüzü olup ötümsüzdür. Dişlerin birbirine, dil sırtının sert damağa yaklaşmasıyla havanın aradan sızması sonucu oluşur (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 109).

Dilimizde kelime başında, ortada ve sonda bulunur. Şaka, şafak, şifre, şantaj, şantiye, şiir, şoför, şömine, şövale, şüphe, şapşal, şimşek (Şenbay,1991: 47).

“Ş” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Şİ ŞE ŞA ŞÜ ŞÖ ŞU ŞO ŞI
ŞİÇ ŞEÇ ŞAÇ ŞÜÇ ŞÖÇ ŞUÇ ŞOÇ ŞİÇ
ŞİF ŞEF ŞAF ŞÜF ŞÖF ŞUF ŞOF ŞİF
ŞİL ŞEL ŞAL ŞÜL ŞÖL ŞUL ŞOL ŞİL
ŞİR ŞER ŞAR ŞÜR ŞÖR ŞUR ŞOR ŞİR
ŞİT ŞET ŞAT ŞÜT ŞÖT ŞUT ŞOT ŞİT
ŞİŞ ŞEŞ ŞAŞ ŞÜŞ ŞÖŞ ŞUŞ ŞOŞ ŞİŞ

“T”

Dil ucu-diş ardı ünsüzüdür. Dil ucu, diş ardına dayanarak çıkarılır.

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Tabak, taban, tablet, tabaka, tarih, tempo, tenor, temsil, tepki, teorik gibi (Şenbay,1991: 48).

“T” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Tİ TE TA TÛ TÖ TU TO Tİ
 TİF TEF TAF TÛF TÖF TUF TOF TIF
 TİP TEP TAP TÛP TÖP TUP TOP TIP
 TİR TER TAR TÜR TÖR TUR TOR TIR
 TİŞ TEŞ TAŞ TÛŞ TÖŞ TUŞ TOŞ TIŞ

“V”

Diş-damak ünsüzüdür. Üst dişlerin dudağa dokunması sonucunda sürtünerek çıkar.

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Vade, varil, vagon, vahşi, vitamin, volkan, vuruş, vasiyet, vasi gibi.

“V” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Vİ VE VA VÛ VÖ VU VOVİ
 VİÇ VEÇ VAÇ VÛÇ VÖÇ VUÇ VOÇ VIÇ
 VİF VEF VAF VÛF VÖF VUF VOF VIF
 VİL VEL VAL VÛL VÖL VUL VOL VIL
 VİR VER VAR VÜR VÖR VUR VOR VIR
 VİT VET VAT VÛT VÖT VUT VOT VIT
 VİV VEV VAV VÛV VÖV VUV VO VIV

“Y”

Dil-ön damak ünsüzüdür. Çıkış yeri damak olan bu ses, dilin ortasının sert damağa doğru yükselmesiyle çıkar. Türkçede yarı ünlü özellik taşıyan bir sestir. Ünlüleri daraltıcı bir özelliği de vardı. (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 111).

Dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Yaba, yaban, yağmur, yalan, yanak, yıldız, yokuş, yönetim, yeryüzü, yankı gibi...

“Y” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Yİ YE YA YO YÖ YU YÜ YI
 YİY YEY YAY YOY YÖY YUY YÜY YİY
 YİLYEL YAL YOY YÖY YUY YÜY YİY
 YİR YER YAR YOR YÖRYUR YÜR YİR
 YİZ YEZ YAZ YOZ YÖZ YUZ YÜZ YİZ

“Z”

Dil ucu-diş eti ünsüzüdür, Dilin ucu alt diş köklerine yaklaşır, hava dilin arasından tonlu olarak sızar. Dilimize geçmiş kelimelerin başında, ortasında ve sonunda bulunur. Zafer, zarar, zarf, zafiyet, zarar, zımpara, zil gibi...

“Z” Ünsüzü ünlülerle birleşince:

Zİ ZE ZA ZÜ ZÖ ZU ZO ZI
 ZİÇ ZEÇ ZAÇ ZÜÇ ZÖÇ ZUÇ ZOÇ ZİÇ
 ZİS ZES ZAS ZÜS ZÖS ZUS ZOS ZİS
 ZİL ZEL ZAL ZÜL ZÖL ZUL ZOL ZİL
 ZİR ZER ZAR ZÜR ZÖR ZUR ZOR ZİR
 ZİZ ZEZ ZAZ ZÜZ ZÖZ ZUZ ZOZ ZİZ (Şahin,2012:180).

2.20. Diksiyon

Diksiyon, Fransızca kökenli bir kelimedir. Söylem, güzel ve etkili konuşmadır. Türkçe sözlük anlamına göre diksiyon; seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi, konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması anlamını taşımaktadır (TDK, 2014).

Diksiyon, konuşma sanatıdır. Çeşitli sesler aracılığı ile vurgu, tonlama, hız özelliklerini de kullanarak konuşmanın bestelenmesidir (Gürzap,2013:105).

Diksiyon; konuşmak için gereken sesin oluşturulma aşamasındaki solunumdan, sesin oluşması ve bu seslerin ağız içi bölgelerdeki artikülasyon odaklarında şekillenerek, kelimelerin oluşturulmasına kadar, konuşmanın tüm aşamaları ile ilişkilidir. Güzel ve etkili konuşma için gereken tonlamalar, vurgular ve cümlelerdeki müzikalite, diksiyonun çalışma alanı içindedir(Töreyn,2008: 34).

Diksiyon, önce nefes, sonra ses eğitimi ile başlar. Sesimizi iyi kullanmayı öğrenmeliyiz, çünkü sesimiz bizi ele verir. Bu yüzden öce sesimizi tanımalı sonra nerede nasıl kullanacağımızı öğrenmeliyiz (Elik, 2012: 46).

Bir dilin fonetiğini bilmek, o dilin doğru kullanılmasına olumlu katkı sağlar. “Ancak o zaman doğru ve etkili bir söyleyişle duraklar, ulamalar ve vurgular doğru gerçekleştirilmiştir (Töreyn,2008:34).

Konuşurken ve şarkı söylerken boğumlanmaya (Artikülasyon) yeteri kadar önemin verilmemesi durumunda sözler net olarak ifade edilemez. Bu durumlarda anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri dinleyiciye aktaramamak yapılan işin büyüsunü bozar. Hâlbuki bir topluluk karşısında söz söyleyenin her sözünün tek kelimesine kadar anlaşılması gerekir. Bu durumlarda söyleyicinin ünsüzleri net bir biçimde boğumlandırması sözlerinin iyice anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Başarılı bir konuşma için öncelikle konuşmayı sağlayan fiziksel unsurları eğitilmesi şarttır. Diksiyon, konuşmanın bu unsurlarının eğitimini sağlayan bir alandır. Bunun yanı sıra konuşma bozukluklarının fiziksel eksiklerden kaynaklanmayan şekilleri de fiziksel organların eğitimi sonucunda giderilebilir. Doğum esnasında veya daha sonra değişik rahatsızlıklardan dolayı meydana gelen fiziksel arızaların tedavisi tıp alanına girmektedir. Mesela reflüden kaynaklı konuşma kusurları tıbbi bir eksiklik söz konusu olduğundan tamamen giderilemez. Fiziksel unsurlardan meydana gelen konuşma kusurlarının en başında solunumda yapılan yanlışlıklar gelmektedir. İyi bir solunum eğitimiyle konuşma kusurlarının düzeldiği görülecektir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 56)

2.21.Artikülasyon (Boğumlama)

Bir kelimeyi söylerken bütün konuşma fonksiyonlarımızın, kelime içindeki tüm harfleri ve heceleri anlaşılır biçimde çıkararak kelimeyi doğru şekilde seslendirmenin bütününe boğumlama denir. Fransızca “artikülasyon” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan boğumlama sözcüğü, boğumlanma olarak ta adlandırılır. Bir hecenin iyi boğumlanması, bir heceyi doğru boğulmamak şeklinde kullanılmalıdır (Elik,2012,91).

Artikülasyon sırasında kelimeler, açık ve net bir şekilde, mırıldamadan, yutmadan çıkarılmalıdır. Doğru boğumlandırmada, seslerin ve hecelerin herkesin duyabileceği ve anlayabileceği biçimde seslendirilmesi gerekir. Ancak bunun için bağırarak konuşmak gerekmez. Önemli olan bağırarak konuşma değil, ünsüzlerin açık ve herkesin duyabileceği biçimde

söylenmesidir. Nice sesleri zayıf ve konuşması anlaşılmayan insan vardır ki boğumlandırmaya dikkat ettiği için nitelikli ve anlaşılır bir söyleyişe kavuşmuştur (Güler ve Hengirmen, 2005: 136).

Artikülasyonda; dil, dişler, sert ve yumuşak damak, dudaklar görev almaktadır. Vokal ve konsonlar bu organların biçim ve hacim değiştirmesiyle oluşmaktadır (Sever,2010: 3).

Temizyürek, Erdem ve Temizkan'a göre, boğumlanma çalışmalarında ilk önce sesi oluşturan organların eğitilmesi gerekir. Özellikle ünlü ve ünsüzlerin oluşumunu sağlayan ağız bölgesi organlarının eğitilmiş olması şarttır. Dil ve dudak tembelliği denilen konuşma kusurlarının temelinde ağız bölgesi organlarının yeterli işlevselliğinin olmaması ve boğumlanma kusurlarıdır.

Konuşma bozuklukları; genel anlamda telaffuzla ilgili olanlar, kekemelik, tutukluk, mahalli ağızla konuşma, dil ve dudak tembelliği, damak ve dudak yarığı, afazi, dizartri şeklinde ifade edinilebilir.

Seslerin yanlış boğumlanmasında çoğu zaman mahalli söyleyişin etkileri görülür. Mesela k'nin kalın söylemesinin Anadolu ağızlarında yaygın olduğu görülür. Bazı ağızlarda r'nin yutulduğu görülmektedir. Zamanla bu yanlış söylemeler alışkanlık haline geldiğinden bu alışkanlıkları yıkmak kolay olmamaktadır. Boğumlama kusurlarının bir diğer nedeni olan dil ve dudak tembelliğidir. Bu kusuru gidermek için ağız bölgesindeki kasları egzersizlerle geliştirmek gerekir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan,2012: 97-98).

Bazı sözcüklerin anlaşılır biçimde söylenmemesi, bazı harf ve hecelerin atlanması, pelteklik, tutukluk ve kekemelik gibi konuşma bozuklukları dil çabukluğuna engel olur. Dil çabukluğunu sağlamak için yapılması gereken etkili çalışmalardan birisi, tekerlemeleri akıcı ve pürüzsüz söylemek, diğeri ise müzik eserlerinin hızlı söylenmesi gereken sözlerini doğru söylemektir (Akbulut,2002,28).

Tekerleme çalışmalarında özellikle çok hızlı okunması gerekir söylemi yanlıştır. Tekerleme çalışmalarında, tekerleme önce ağır bir şekilde doğru eksiksiz söylenmeye çalışılmalı daha sonra da hızlandırılmalıdır. Bunların her birinde sesleri hızlı söylemek değil, doğru boğulmamak gereklidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 97).

2.21.1. Diksiyon Çalışmalarında Artikülasyonu Geliştirici Çalışmalar

Aşağıda yer alan tekerleme örnekleri artikülasyonu geliştirmeyi destekler. Alıştırmaları yavaş hızda, orta hızda ve hızlı olmak üzere üç farklı hızda öğrencilere uygulamak gerekir. Yavaş yavaş doğru boğumlama ile hatasız okuma çalışmaları aşamalı olarak diğer hızlarda okutularak uygulanmalıdır.

- Adana'dan Antalya'ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü apar topar anide ayrıldı.
- A be kuru dayı, ne kuru sarı darı bu darı, a be kuru dayı!
- Al bu takatukaları takatukacıya takatukalamaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse takatukaları takatukacıdan takatukalatmadan al getir.
- Adalardan adalara adanan Adanalı Abroşun abarta abarta, Ahlatlı ağdacımın avutucu avuntucu ahmak, aptal Abdurrahman'ın apraşı ağır ağır gidiyordu. İğdir'in ığıl ığıl akan ılıman ırmağının kıyıları iklim tıklım ılgın kaplıdır.
- Bu yoğurdu sarımsaklasak da mı saklasak, sarımsaklamasak da mı saklasak?
- Bir pirinci birinci buluşta bir inci gibi birbirine bağlayıp, Perlepe berberi bastıbacak Bedri ile beraber Bursa barına parasız giden bu paytak budala, babası topal Badi' den biberli bir papara yedi.
- Baldıran dalları ballandırılmalı mı, ballandırılmamalı mı? Sonra o bala daldırılan baldıran dalları dallandırılmalı mı, ballı dalla dallandırılmamalı mı?
- Babaeskili babacan Bahri Beberuhi Bedri ile bıyıksız bıçkıcı bingıldak Bigalı bikes Bahri'nin Bigadiç'teki bonbon bonmarşesine varmışlar,

oradakilerin yüzlerine bön bön bakarak, büyülü büyük buhurdanlığı buğulu buğulu boşaltıp bomboş bırakmışlar, sonra da Bodrum'da gözden kaybolmuşlar.

- Bir tarlaya kemeken ekmişler. İki kürkü yırtık, kel, kör kirpi dadanmış; biri erkek kürkü yırtık kel kör kirpi, öteki dişi kürkü yırtık, kel kör kirpi. Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin kürküne eklemişler.

- Cemil, Cemile, Cemal cumaları cilacı cüce Canıp'in cicili bicili cumbalı ciltevinde cümbür cemaat cacıklı civcivle cücüklü cacık yerler, sonra da Cebecili cingöz coğrafyacının cinci ciciannesinin cırcırböceğini dinlerler.

- Cüce Çinici celâlli hoca Çebi, geceleri içki içince gizlice marpuçular içindeki zücaciyelere gidip içi Çince yazılı cevizcikleri ciro için iç içe geçmiş cicili biçili üç çeşit biçimsiz civalı cam çubuğu cepceğizine indirdi.

- Çatalca'da topal çoban çatal yapar, çatal satar. Nesi için Çatalca'da topal çoban çatal yapar, çatal satar? Kâri için Çatalca'da topal çoban çatal yapar, çatal satar.

- Dadaylı dayımın Dodurgalı düdük deli dedesi, diline doladığı debdebeli dedim dedisiyle, dırdırını dilinden düşürüp de bir kez olsun doya doya düden diyemeden, düdenin dallara doldurduğu doyumlu yemişlerden doyasıya yiyemeden dar dünyadan göçüp gitti.

- Değirmene girdi köpek, değirmenci çaldı kötek; hem kepek yedi köpek, hem kötek yedi köpek.

- Didim didim dit dedim dedeme, domdom konuşma.Dumdom kurşunu dumdom değil domdom patlar. Dımdım da dımdım, dım dım da dımdım, dımdım da dımdım, Ben bu dımdımdan bıktım.

- Düşkün düşündeş düşünselde düşçü düşünsellikle düşünceleme düşselliğini düşünden düşüremez. Düşürürse eğer düşüncelik düşüncesizlikle düşündürücü bir düşünsellik kazanır.

- Dört deryanın deresini dört dergâhın derbendine devrederlerse, dört deryadan dört dert, dört dergâhtan dört dev çıkar.

- Elalem bir ala dana aldı, ala danalandı da; biz bir ala dana alıp ala danalanamadık.
- Eller bazlamalandı da biz bazlamalanamadık.
- Eğer, Eleşkirtli eleştirmen Eşref ile Edremitli Bedri'yi Ege'nin en iyi eyercisi biliyorlarsa, ben de en iyi Ermenekli Erdem, Ergene'nin en iyi elektrikçisidir, derim.
- Ezineli emin Emin'in kızı ellilik Emine, bir eli ile mendilini salladı, bir eli ile elli bine el eyleyip zengin oldu.
- Farfaracı Fikriye ile favorili faso fiso Fahri, Fatsalı Fatma'yı görünce, fesleğencifeylesoy Feyyaz'ı findıkçı Ferhunde'yi anımsatarak feveran ettiler.
- Felemenkte Felemenklerin Felemenkçe mi konuştuklarını düşünene düşünene fertliği çektiler.
- Fermanlı fabrikatör farmason Fuat, filden, fiilden, fisıldıdan, fosilden, flütten, filitten, fötrden fellik fellik kaçar.
- Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili...
- Hakime hakem, hakeme hakim gerek.
- Ilım ılınan, ılcılılıcalı akan ılık Iğdır Irmağı'nın kıyıları ıkırtıkırıgırıp ağaçlarıyla kaplıdır.
- İbiş'le Memiş, iş miş dememiş, itişmiş, kavga etmiş, mahkemeye düşmüşler, mahkemeleşmişler. İş miş dememiş, itişmiş, kavga etmişler de mi mahkemeye düşmüşler; iş miş demiş, itişmemiş, kavga etmemişler de mi mahkemeye düşmüşler?
- Jurnâlcı Jale ile jeneratör Müjgân, Japonya'dan jilet, jant, jet, jambon, jelatin, jartiyer, jeton, jarse, Japongülü getirdiler.
- Jale'nin jilesi jaluzilerle birlikte Japonya' dan gelmiş.
- Keşmekeşli kekeme Kerim, Kendirlili keten helvacısına, kemik, kekik, kendir, kenevir sattı (Özdemir,1996: 75-76-77).
- Kınıklı, kılıbık kırpıntı Kıyasettin, Kırımlı kılkuyruk kıtmiri kıkır kıkır
kıkırdatarak küskütük küçümen küfeci külhaniyle külüstür Kürşat'ı külünklü

küngür üstüne kütte dek devirdi.

- Kırk kırık küp kırkının da kulbu kırık kara küp.
- Koca kokoz kokainman kokorozlana kokorozlana Kazablankalı kozmonot Köstler'e: Kök, kok, köken, kokot, kök sökmek, kokoreç, kökmantar, köknar, köçekçe, körkandil, krematoryum, kösnüklük ne diye sormuş.
 - Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lâkırdıları bırakın da lüferlerinizi yiyin, lülelerinizi tütürün.
 - Lângır lûngur lâflamadan leblebiye lâfebeliği, lüpçülüğölüplemeden Leylâ'dan Lâle'yi sorun.
 - Marmara'daki Karmarişli mermerciler mermerciliği meslek edinmişler, ama Mamak'taki mamacılar manyetizmacılık lamarmelâtçılığı meslek edinmemişler.
 - Mehmet'in mercan teşbihini imamelemeli mi, imamelememeli mi?
 - Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?
 - Olmalı mı? olmamalı mı?
 - O pikap, bu pikap, şu pikap.
 - Ortaköy'den Okmeydanı'na, Orhaneli Orhan ile Osmancıklı Osman, otomobil ile gittiler.
 - Özellikle özerklik üzerine Özdemir'e özgü, özgün ve özgül özellikleri izleyen
 - Özbekli Özkan'la, Özakman, Izgan, Uzken, Özülken, Ozanlara uzanarak ezeli üzüntülerini azalttılar, azalttılar; sonra da kuşları azat ederek yan gelip yattılar.
 - Sazende Şazi ile Zifos Zihni zaman zaman sizin sokağın sağ köşesinde sinsi sinsi fiskoslaşarak sizi zibidi Suzi'ye sonsuz ve sorumsuz bir hayâsızlıkla ikide bir şikâyet ederler.
 - Şiş şişesi şişlemiş, şişe, keşişe, şiş demiş.
 - Sazsız sözsüz, sarsıntısız bir yaz meşesi için işsiz, sessiz, serseri bir Sivrihisarlı isteyişimizin sızısını size serzenişlerle anlatamam ki.
 - Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada boş su şişesi.

- Paşa tası ile beş tas has kayısı hoşafı.
- Pınarbaşı'nın pimpirik pompacısı Pötürgeli pazvantoğlu pusatçı, paskalyadan palaskasız pisbıyık paskal Pasin, Pülümürlülere pülverizatörün Türkçesini satmış. Pülverizatörün Türkçesi mi ne? Püskürteç.
- Pohpohçu pinti profesör pofur pofur pofurdayarak hınçla tunç çanak içinde punç içip pülverizatör prospektüsünü papazbalığı biblosunun berisindeki papatya buketinin bu yanına bıraktı.
- Pingpong, pingpong, pingpong! Piyano pingpong! Piyano pingpong! Piyanopingpong! Ping!..Pong!..Pong!..diyerek Posof'un pisipisi otundan yapılma piştovsu pıposunu tütüre tütüre petalinise doğru paytak paytak yürüyüp gitti.
- Pireli peynirle perhizli pireler tepelerse, pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.
- Pötürgeli pompacı pimpirik Pusat'ın posbıyık mı pisbıyık mı oğlu Pulumurlu Pınar'la Pasin'e gitmiş.
- Ramazanda Rizeli Remzi rüküş Rümeyşa'ya rastlamış da: römorkör, riziko, rokoko, Ruhülkudüs, rüzgârgülü, rıhzır, rehabilitasyon, rızık, rot, rop, rint, ring, ray ve radyoaktivite nedir diye sormuş.
- Şemsi Paşa Pasajı'nda üç tas has kayısı hoşafı...
- Şu karşıda bir dal dalda bir kartal; dal sarkar, kartal kalkar; kartal kalkar, dal sarkar. Dal kalkar, kartal sarkar, kantar tartar.
- Şu karşıda kara kuru kavak, karardın mı ey kara kuru kavak, sarardın mı ey kara kuru kavak!
- Topal Talip'le Tophaneli Tahsin, tahterevalli tahtasından tepetaklak tortoptaşların ortasına düştüler de, ne tahterevalli tahtasını tazmin ettiler, ne detahterevalli tahtasını tamir ettiler
- Taşlı tarladaki terasta talaşlar tutuşunca başlayan telaş, talaşların tamamıyla ve büsbütün tutuşmasıyla artmış. Tutuşan talaşları görüp tellaklar telaş ettikçe talaşlar tutuşmuş, talaşlar tutuştukça tellaklar telaş etmiş ve terasın trabzanına tutunmuş bakan Trabzonlu teşrifatçı titiz Tahsin Tevfik, talaşlar tutuştukça telaş eden tellaklara boşuna telaş ediyorsunuz, demiş.

- Tereciye tere satan tetik Tahir, tir tir titreyerek terminali terk etti.
- Ulubatlı utangaç Ulaş'a uğursuz Ulunay'ın uzun uzun uzattığı urganı uğraşa uğraşa aldı.
- Vırvırcı Vedia ile vıdıvıdırcı Veli, velinimeti vatman Vahit'e vilayette veda edip Vefa'ya doğru vaveylasız, velespitle volta vururlarken voleybolcu Vatran, virtüöz Vicdani ve Viranşehirli vatansever, viyolonselist Vecibe ile karşılaştılar.
- Vefasız Vahap, farfara fırlıdayışlı vefalı fırlıdağını vınlayan yeke fırlatan Veli'nin de vaktiyle vefalısıymış.
- Yitik yerleri yollarda yorgunluktan uykusuzluktan yıkıla yıkıla yürüyerek yangın yörelerinden sonra yakalayabildiler.
- Zonguldaklı Zaloğlu Zöhre' nin kızı Zuhâl, zibidi Zeki'yi ziyafette zil zurna görünce zıvanadan çıkmış. Beri bak zibidi Zeki, demiş: Sen zevç değil, zahiren zahireci, zalim, zevzek, zikzaklı, ziğirt, züppe, zırtapozun ve de zerzevatın, zırzopun tekisin!
- Zerzevatçının sepetini sıska sülük, tatsız, tuzsuz, sert sırtlı biri zigzaglar çizen tazı gibi taşıyordu.

2.22. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar

Ertuğrul, A. (2006) “Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuvarlardaki Diksiyon Eğitiminin Niteliği” konulu yüksek lisans tezinde alanlarında uzmanlaşmış ve uzmanlıkları kanıtlanmış kişilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda görüşme sonuçlarının verilerine göre, mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlardaki diksiyon eğitiminin niteliğini saptamak için öncelikle diksiyon eğitiminin amacına uygunluğunu ve ölçüsünü çıkartabilecek bir diksiyon eğitimi programı oluşturulması ve mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlardaki diksiyon eğitiminin sadece güzel konuşmaya yönelik olmaması gerektiği; mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlarda müzikal

anlamda ve ses eğitimine yönelik bir diksiyon eğitimi programının oluşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Töreyin A, M. (2000) “Türkiye Türkçesine Uygun Şan Eğitimi” konulu makalesinde, Türkçede sesleri oluşturma kurallarıyla, şarkı sesi oluşturma kuralları arasında doğrudan ilişki olduğu, araştırmada Türkçenin ses yapısının şan eğitimi ile her konuda uyduğu, bunun için şan eğitimi amaç, ilke ve yöntemleriyle, Türkçenin ses yapısını iyi bilmek gerektiği, Türkiye’de toplumun örnek alabileceği görevlerdeki bireylerin örnek Türkçe ile konuşmadıkları sonucuna varılmıştır.

Gürhan A. (2013) “Ses Eğitimi Çalışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkisi” konulu doktora tezinde ise, politikacıların ses sorunlarını gidermeye yardımcı olarak etkili konuşma becerilerine katkı sağlamaya ve ses eğitiminin işlevsel bir nitelik kazanmasına katkıda bulunmaya yönelik olduğunu vurgulamış, araştırmada kullanılan ses eğitimi uygulamalarının, konuşma ile ilgili diğer meslek gruplarındaki bireylere yönelik yapılacak yeni araştırmalara örnek olacağı ve birden fazla disipline katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Bu çalışma, politikacıların konuşma becerileri üzerinde ses eğitiminin önemli sonuçları olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmaya katılan milletvekillerinin tamamında çalışma öncesi ve çalışma sonrası ölçülebilir gelişme olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gürhan, 2013,126).

Sesini mesleğinde kullanan kişiler arasında politikacıların özel bir önemi olduğu düşünülürse ses eğitiminin yalnızca milletvekilinin veya politikacının kendi bireysel gelişimine değil toplumun sağlıklı gelişmesine de önemli katkılar sağlayacağı açıktır. Bu nedenle araştırmanın sonuçları diğer meslek grupları (aktör, öğretmen, din adamları, satış elemanları... vb.) için de yaygınlaştırılabilir (Gürhan, 2013,128).

Uçgun, D. (2007) “Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler” konulu makalesinde öğrencilere konuşma becerisinin kazandırılabilmesi ve bu becerinin geliştirilebilmesi için öğretmenlerin yetiştirilmesinde de titiz davranılması gerektiği, çünkü Türkçeyi düzgün ve etkili kullanamayan birinin verdiği eğitimde başarıya ulaşmasının imkânsız olduğu, Türkçeyi düzgün konuşan ve yazan bireylerin yetiştirilmesi gerektiği, Türkçe öğretmenlerinin

derslerini bilgi değil, ifade ve beceri dersi olarak görmelerine bağlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Töreyin, A, M.(1999), “Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Ses ve Konuşma Eğitimi” isimli bildirisinde Türkiye’ de ses sağlığı, kullanılması, bakımı ve korunması konusunda öğretmen ve ailelerin gerekli bilgiye sahip olmadığı sonucuna dayanarak, özellikle ilköğretim kurumu öğretmenleri, çocukta ses gelişimi, kullanımı, bakımı ve korunması hakkında ayrıca tüm öğretmenler doğru güzel ve etkili konuşmanın sesi doğru kullanmakla olan ilişkisi konusunda bilgilenmeli ve bu konuda müzik eğitimi bölümleri ile işbirliği yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Nurul, S.(2009) “Spikerlik Eğitiminde Ses Kalitesi ve Boğumlama Bozukluklarının Düzeltmesinde Ses Eğitimi Yöntemlerinin Etkisi” konulu yüksek lisans tezinde seslerini profesyonel olarak kullanacak olan spikerlik eğitimi alan bireylerde ses kalitesi ve boğumlama bozukluklarının düzeltilmesinde ses eğitiminin etkisini araştırmak için, S.Ü. İletişim Fakültesi Radyo Televizyon bölümü spikerlik-sunuculuk dersi alan 2. sınıf öğrencilerinden 8 erkek deney, 8 erkek kontrol grubu olarak toplam 16 erkek öğrencinin ses kalitesi ile boğumlama bozukluklarını değerlendirmiş olup, araştırmada şu sonuca varıldığı görülmüştür. Şiddete ilişkin bozukluk, perdeye ilişkin bozukluk, tona ilişkin bozukluk (gırtlak sesi ve garık ses) türleri ses eğitimi uygulamalarına bağlı olarak düzelmiştir. Doğal duruş, rahatlama, nefes desteği, ileri boğumlama ve sesi yansıtmayı içeren uygun ses tekniği eğitimin ses kalitesinin değişmesinde etkili ve gereklidir. Nefes alma, ileri seslenme ve canlı boğumlamanın birbirini etkilediği sonucuna varılmıştır. Ses bozukluğu skoruna göre deney grubundaki orta derecede ses bozukluğu olan iki öğrencinin çalışma sonrasında bu sorunlarının kalmadığı gözlenmiştir.

Aycan, K. (2012) “Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türkçe Konuşma Eğitimindeki Vurgu Kusurlarının Düzeltmesine Etkisi” isimli doktora tezinde ses eğitimi uygulamalarının Türkçe konuşmada önemli bir sorun olabilen vurgu kusurlarını gidermede etkililik düzeyini test etmeye yönelik olarak gerçekleştirdiği araştırmayı, Türkçe konuşma eğitimi dersini alan 29 kişiden oluşan çalışma grubu ile uygulamalı olarak yapmış ve sonuç olarak konuşma

eğitiminin, bir dil uzmanı eğitmeni ve ses eğitmeni eşliğinde uygulamalı olarak gerçekleştirilmesinin dil eğitimi aldıktan sonra Türkçe eğitimi verecek öğrencilerde fayda sağladığı görüşü ile konuşma eğitiminin özelinde ses eğitmenleri eşliğinde yapılan uygulamalarda kelime ya da kelime grupları ile ses egzersizleri çalışmalarının faydası olduğu önerisi vurgulanmıştır.

Uzuner, S. (2009) “Diksiyon ve Ses Nefes Egzersizlerinin Oyunculuk Sanatındaki Önemi ve Çözümlemesi” isimli yüksek lisans çalışmasında oyuncu için büyük önem taşıdığı düşünülen diksiyon sanatı ve ses nefes çalışmalarını büyük bir özveri ve düzenli bir çalışma, programı ile iyi bir noktaya gelineceği sonucunu savunmuştur.

Suner, L.(1997) “Tiyatro Oyunculığında Ses Ve Konuşma Eğitimi: Deneysel Bir Yaklaşım” isimli yayınlanmamış doktora tezinde oyuncunun bedensel ve zihinsel engellemeler sonucu bastırılmış sesini özgürleştirilmesi, duygu ile bağlantı halinde olan sınırlanmayan bir ses elde etme yetisine ulaşmasının yöntemlerinin aktarılması amaçlanmış ve bunu nasıl konuşmaya dönüştürebileceği gösterilmiştir.

Çölok, A.A. (2005) “Ses, Nefes, Konuşma ve Beden İlişkisi” yüksek lisans tezinde ses, nefes, konuşma ve fiziksel durumun bütün bunlara etkisi incelenmiş, bedensel durumun ses ve konuşmaya olan etkisi ve de bedeni, “doğru sesi” çıkartabilmek için uygun forma sokma yollarını gösteren uygulamalar görsel olarak açıklanmıştır. Tezde varılan sonuç, bedensel rahatlama ve gerginliklerden arınma, nefesi doğru ve verimli kullanabilme, nefesi sese dönüştürmede yeni ve doğru alışkanlıklar edinme, sesi konuşmaya dönüştürmeyi ise ustaca gerçekleştirmek için çalışmalar yapma gibi bazı ön koşullar yerine getirilmediği takdirde bireyin, doğru, güzel, etkileyici ve sağlıklı bir konuşmaya sahip olamayacağı ve kendini ifade etme adına güçlükler yaşayacağı ve sadece doğru çalışmaları, yeterince uygularsa bu yetiye kavuşabileceğidir.

Akkaya, A.(2012) “Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri” öğretmen adaylarının “konuşma sorunlarını” tespit etmek amacı ile yapılan araştırmada Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören 101 öğrenciye(öğretmen adayına) uygulanan anket sonucunda, öğretmen

adaylarında ses, ton vurgu, telaffuz yanlışları; psikolojik (topluluk karşısında konuşamama, yakın ilişkilerde konuşamama), konuşma duraksaması, dil bilgisi kurallarını uygulayamama, bilgi eksikliği, konuşmaya odaklanamama, fiziksel nedenlerle toplumsal engellerden kaynaklanan konuşma sorunları ortaya çıkmıştır.

Adıgüzel, B.(2005) “Aktörlere Yönelik Ses – Konuşma - Vücut Eğitimi Ve Geliştirilmiş Uygulama Yöntemleri” yüksek lisans tezinde tezde, konservatuarlarda uygulanan ses ve konuşma eğitiminin sistematize edilmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda seçilebilecek çalışma yöntemleri sunulmuştur. Tez boyunca bir aktörün üzerine alıştırmaya gereken basamaklar, önce tek tek anlatılmış daha sonra ise uygun çalışma yöntemleri verilmiştir. Araştırma sonucunda egzersizlerin sesi ve bedeni sahne üzerinde gerekli özgürlüğe, genişliğe, rahatlığa, renkliliğe kavuşturduğu, dolayısıyla da dinlenirliği ve izlenirliği sağladığı belirtilmiştir.

Yüklük, S.(2004) “Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri” bu araştırma temelde müzik öğretmeni adaylarının seslerini genel müzik eğitimine yönelik olarak hangi düzeyde kullanabildiklerini belirlemeyi amaçlamış, bunun için, önce müzik öğretmeni adaylarının genel müzik eğitiminde seslerini kullanabilme becerilerini gerçekleştirebilme hedeflerine taban olan kritik davranışların adaylarda hangi düzeyde bulunduğu gözlenmiştir. Bunun için uzman görüşleri ile hazırlanan gözlem formu örnekleme oluşturan her bir aday için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Gözlem yapılmadan önce adaylara genel bir açıklama yapılmış, gözlem sırasında mümkün olduğunca objektif olmaya çalışılmış, hiçbir yönlendirme yapılmamıştır. Gözlem formunda değerlendirme dört dereceli ölçek ile yapılandırılmış ve gözlem araştırmacı ve bir uzman tarafından 7 boyutta izlenerek gerçekleştirilmiştir. Bu gözlem sonuçlarıyla anket sonuçları karşılaştırılmış, sonuç olarak, Müzik öğretmeni adaylarının uygulama okullarında işledikleri müzik dersinde sesi doğru yerde, temiz olarak üretme, rezonans bölgelerini kullanarak büyütme, zenginleştirme becerisinde, gözlem ile elde edilen sonuçlarla anket sonuçları arasında büyük bir benzerlik

olduğu ve ders programlarında önceden belirlenen hedefe yönelik olarak hedef davranışların yeterli düzeyde kazanılmadığı ortaya çıkmış ve bunun sebebi olarak da ders süresinin yetersizliği yanında, giriş yetenek sınavlarında müzikal söyleme becerisinin ölçme değerlendirme puanının düşük tutulmasından, ilgili derslerde ses ve eğitiminin taşıdığı önemin yeterince vurgulanmamasından ve bireysel ses eğitimi sürecinde etkili öğretim ve öğrenme stratejilerinin amaca yönelik biçimde belirlenmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Aycan, K. (2012) “Konuşma Ve Ses Eğitimi Arasında Konuşmanın Ezgisi Açısından Akrabalık İlişkisi” konulu bu makale bu akrabalığı betimsel olarak ele almaya çalışan bir derlemedir. Konuşma eğitimi bir ders olarak Eğitim Fakülteleri Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okutulmaktadır. 23.02.2010 tarihi itibarıyla 21 üniversitenin eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği bölümlerinde ders olarak okutulan konuşma eğitimi dersinin uygulama boyutunda konuşmanın tonlaması, artikülasyonu, ritim çalışmaları ve sesin fizyolojisinin tanıtıldığı ses eğitimi uygulamaları ile akraba ilişkileri olduğu, tonlamanın yoğunlukta yapıldığı bir dil olan Türkiye Türkçesinin özellikle uygulama boyutunda sese tonalite kazandırılmaya çalışılan ses eğitimi ile desteklenmesinin faydalı olduğu, konuşma eğitiminde öğretmenin bir rol model olarak önemine işaret ederken, öğretmenin konuşmasını geliştirmesi önemsenmektedir, Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitimlerinin uygulamalı olarak desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sese tonalite kazandırmakla sesin kendine has kalitesi ve perdesini kazanması söz konusu olduğu ve konuşmanın ezgisi ve ritmi yani prozodisinin önemli olduğu sonucu görülmüştür.

Biol, G. (2003) ” Müzik Öğretmeni Adaylarında Düzgün, Doğru ve Etkili Konuşma Yönünden Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Önemi” bildirisinde dilin önemi ve ana dili kullanmada başta öğretmenin iyi bir model olarak öğrenciye örnek olması gerektiği, ses eğitimi derslerinde uygulama ile birlikte teknik konulardan da söz etmek bireyin düzgün, doğru ve etkili konuşmayı kavramasına yardımcı olacaktır sonucuna varılmıştır.

Perçin, Y. (2004) “Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Diksiyon Eğitiminin Önemi” konulu bildirisinde bireysel ses eğitiminin vazgeçilmez bir parçasını oluşturan diksiyon eğitiminin önemi incelenerek, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki diksiyon dersinin nasıl inceleneceğini ve uygulamaya konularak değerlendirmelerinin yapıldığı bu

araştırmada; Bireysel ses eğitimi dersinde öncelikle doğru nefes almanın önemi aktarıldıktan sonra bu konuyla ilgili uygulamalar yapılmalı, burada öğrencilerin kendi başlarına da her gün neler yapmaları gerektiği belirtilmeli, yapacakları çalışmaları alışkanlık haline getirmeleri hatırlatılmalıdır. Ardından, doğru-güzel-etkili konuşmanın önemi belirtilmelidir. Bu konuyla ilgili alıştırmalar yaptırmalı ve her öğrencinin kendine özgü konuşma sorunları varsa giderilmeye çalışılmalı ve ses alıştırmalarına ses-söz bağlantısını sağlayacak alıştırmalarla geçilmeli, sözlü alıştırmalara geçmeden önce belli bir teknik düzeye ulaştırmak için aylarca teknik çalışmalar yapılmalıdır görüşleri sonuç olarak paylaşılmıştır.

Kurudayıoğlu, M. (2003) “Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler” isimli makalesinde Türkçe öğretmeninin konuşma eğitimine yönelik çalışmalara gereken değeri vermesi gerektiği, çünkü etkili ve güzel konuşmanın insan hayatında tartışmasız bir öneme sahip olduğunu vurgulayarak, konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer vermiştir.

Sazak, N.(2001) “Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekaniğine ve Türkçe Fonetikine Uygunluğu” isimli doktora tezinde ses eğitimi tekniklerinin artikülasyon ve Türkçe fonetikine uygun olup olmadığını incelemek amacı ile yapmış olduğu araştırmada uzman görüşleri ile sözlü mülakat tekniğine başvurmuş, elde edilen uzman görüşleri sonucunda Türkçe söyleyişe uygun egzersiz uygulamadıkları,, kadın ve erkek ses gruplarının artikülasyon özelliklerinde bir fark gözlemlenemedikleri belirlenmiş, öğrenci analizleriyle uzman eğitimcilerden elde edilen veriler karşılığında birbiriyle örtüşen sonuçların alınmadığı anlaşılmıştır. Vaka analizlerinde deney-kontrol grupları arasında t-testi yapılarak değişkenler arasında; bayanlarda a, o, ö, ü vokallerinde; erkeklerde a ve u vokallerinde anlamlı fark olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Yöntem

Araştırmada durum tespitine yönelik tarama modeli esas alınarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış, bulguların elde edilmesinde “**anket**” yöntemi uygulanmıştır. Anket bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlar ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde kullanılan yollardan biridir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel bir çalışma niteliği taşımakla birlikte tarama modeli kullanılarak güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin bireysel ses eğitimi dersi ile doğru güzel ve etkili konuşma becerisini kavratmaya yönelik görüşleri anket yöntemi kullanılarak uygulanmış ve tüm bilgiler öğretmenlerin görüşleri birebir alıntılarla bulgular bölümünde değerlendirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni Ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni 2013-2014 eğitim-öğretim yılını kapsamaktadır. Örneklemi ise Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel Ses Eğitimi dersine giren öğretmenler oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Bu araştırma nitel bir araştırma olup, veri toplama aracı olarak anket (bilgi toplama formu) uygulanmış ve araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Anketin birinci sayfasında anket hakkında kısa bilgi ve güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin demografik bilgileri, ikinci sayfasında ise bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşmaya yönelik durum saptamaya ilişkin görüşler ve uygulamalar yer almaktadır. Bilgi toplama formu ek’ de gösterilmiştir.

Anket (bilgi toplama formu) hazırlanırken alanla ilgili uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuş ve yapılan öneriler dikkate alınarak oluşturulan sorulara son şekil verilerek bilgi toplama formu hazırlanmıştır.

Bilgi toplama formunun ilk sayfasında araştırmanın amacından bahsedilmiştir. Bilgi toplama formunu dolduranların araştırma konusuyla ilgili görüşlerini saptamak amacıyla on adet açık uçlu soru yer almaktadır.

Araştırmada yazılı eserlerin taranması ve incelenmesinde, internet, yayınlanmış eserler ve kütüphanelerden faydalanmıştır.

3.5. Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Analiz sürecinde elde edilen veriler kodlanmış ve bireysel ses eğitimi dersi öğretmen ifadeleri bu kodlarla üst kategoriler oluşturularak belli temalar altında toplanmıştır. Bununla birlikte araştırma verileri, öğretmen ifadelerinden doğrudan alıntılar yoluyla desteklenerek sunulmuştur. Raporlaştırmada doğrudan alıntılar yapılırken her bir öğretmen için bir kod adı verilmiş (BSEÖ1: **B**ireysel **S**es **E**ğitimi **Ö**ğretmeni 1 gibi), böylelikle katılımcılar gizli tutulmuştur.

3.6. Araştırmanın Bulguları Ve Analizi

Araştırmanın bu bölümünde bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerimize uygulanan anketin analizleri öğretmen görüşlerine göre sıralanmıştır. Tablo 4. de öğretmenlere ait demografik bilgilerden oluşan üniversitelerin müzik bölümlerinde mezun oldukları ana dal (ana çalgı) bilgileri, Tablo 5. den (1.anket sorusunun başlangıcı) itibaren de ankette yer alan sorulara vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde analizleri aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 4. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlerin demografik bilgiler bölümünde belirtmiş oldukları ana dalları (ana çalgı).

Ana Dal (Ana Çalgı)	Öğretmen sayısı
Şan (Ses Eğitimi)	12
Keman	2
Piyano	1
Bağlama	1
Çalgı belirtmeyen	1
Toplam	17

Tablo 4 incelendiğinde; bireysel ses eğitimi dersine giren 12 öğretmenin üniversitelerin müzik bölümü “Şan” (Ses Eğitimi) ana dalından mezun oldukları, 5 öğretmenin ise farklı ana dallardan mezun oldukları görülmüştür.

Tablo 5. “Doğru ve kontrollü bir nefes size neyi ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Ses Eğitimi	(f)	%
Diyafram	7	31
Doğru solunum	4	18
Eser yorumlama	3	14
Gereklilik/gereksinim	3	14
Rahatlama	3	14
Konuşma	2	9
Toplam	22	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde, doğru ve kontrollü nefesin, diyaframın doğru kullanımını anlamına geldiği öğretmenler tarafından (7 öğretmen görüşü) belirtilmiştir. Doğru ve kontrollü nefes almanın ses eğitimi kategorisinde diyafram koduyla ifadesini bulan öğretmen görüşlerinin neredeyse tamamının diyafram ya da ses/konuşma eğitimiyle ilgili tanımlardan oluştuğu görülmektedir.

Diyaframla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

“Diyaframını iyi kullanarak uzun soluklu ve kontrollü nefes alımını ve salımını ifade ediyor.” (BSEÖ3)

“Burundan alınan nefesin diyaframa dolması ile alınan nefestir.” (BSEÖ4)

“Nefes alıp verirken göğüs yerine diyaframı hareket ettirmek, Solunumu ağız yerine burundan yapmak.”(BSEÖ9)

Doğru solunum, eser yorumlama, nefesin gerekliliği ve nefese olan gereksinim, doğru güzel ve etkili konuşmanın öncülü olduğu ve vücudun zihinsel, bedensel rahatlamasını sağlayan bir öge olduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Ses eğitimi ile ilgili öğretmenlerin bazı ifadeleri şöyledir:

“Doğru ve güzel bir ses elde edebilmek için en önemli öge solunumdur”(BSEÖ11)

“Şarkı söylerken nefesi tam anlamıyla göndermek ve sesin kaliteli olmasını sağlamak” (BSEÖ8)

“Bir binanın temeli, bir aracın yakıtı gibi”(BSEÖ6)

“Konuşma ve şarkı söylemede fonasyon oluşumundan, rezonans, artikülasyon ve müzikaliteye kadar tüm davranışlar solunum desteği, kontrolü

ve denetimin diğer ses organlarıyla eşgüdümü sayesinde gerçekleştirilir.” (BSEÖ11)

“Doğru nefes almak bedeni rahatlatır, vücudun kasılmasını engeller, zihni sakinleştirir ve düşünmeyi kolaylaştırır.”(BSEÖ16)

Tablo 6. “Bireysel ses eğitimi çalışmalarında öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanım sizce nedir?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Temel Kazanım	(f)	%
Solunum/Nefes	12	50
Postür (Duruş)	4	17
Artikülasyon(Boğumlama)	3	12
Ses anatomisi	3	12
Farkındalık	2	9
Toplam	24	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 6. İncelendiğinde 12 öğretmen görüşü doğrultusunda bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin bireysel ses eğitimi dersinde öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanımın %50’lik bir sonuçla “Solunum (nefes)” olduğu görülmüştür. Solunum ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir;

“Hayat nefesle başlar ve nefesle biter. İlk verilmesi gereken doğru nefes kullanımıdır.” (BSEÖ6)

“Ses eğitimi çalışmalarında solunum denetim ve kontrolü, öncelikli olarak kazandırılması gereken en temel davranıştır.” (BSEÖ11)

Doğru duruş, artikülasyon, sesimizin yapısını tanımak ve sesimizi doğru kullanarak çalışma yapmak, ayrıca bireye ses eğitime başlamadan önce yapacağı işin öneminden bahsetmek ve kavratmak... Tablo 6’ daki sorumuza aradığımız yanıtla bazı öğretmenlerimizin görüşleri şöyledir;

“Solunumun doğru olması için öncelikle doğru bir duruş gereklidir.”(BSEÖ9)

“Doğru register kullanarak konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili temel becerilerin kazandırılması. Artikülasyon, rezonans gibi.” (BSEÖ15)

“Kendi ses rengini bozmadan sesine en uygun şekilde ses eğitimi almasını sağlamak.”(BSEÖ5)

“Doğru ve düzgün konuşmak. Harfleri doğru boğumlamak.”(BSEÖ8)

“Öncelikle yaptığı işin farkında olmasını sağlamak ve bireysel ses eğitiminin amacını, kendine ne kazandıracığının bilmesi gerekir.”(BSEÖ10)

“Öğrenci kendi anatomisini tanıdığında ve doğru nefes kazanımı sağlandığında ses eğitimine iyi bir başlangıç sağlamış olur eğitimci.”(BSEÖ17)

Tablo 7. “Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları size neyi ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Doğru ve Etkili Konuşma	(f)	%
Konuşma becerisi	12	34
Ses bilgisi	9	26
Dil becerisi	6	17
Ses eğitiminde gereklilik	6	17
Uygulamada fark edilebilirlik	2	6
Toplam	35	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 7. incelendiğinde; Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları 12 alan ders öğretmeni için “konuşma becerisi” anlamını ifade ettiği görülmektedir. Bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin geneli soruları ayrı ayrı tanımsal olarak ifade etmişlerdir. Bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

“ *Konuşmada akışkanlık, anlaşılabilirlik, canlılık ve noktalamalara dikkat etme gibi bir çok konuyu içinde barındıran ses eğitiminde önemli bir yeri olan kavramlardır.*”(BSEÖ3)

“*Güzel konuşma, anlamlı okuma ve bunlara dikkat ederek parçayı güzel bir dille, vurguya dikkat ederek anlamlı hale getirmek.*”(BSEÖ4)

“*Bütün bu kavramlar ses eğitiminin temel öğelerindedir ve temelde sesin doğru kullanılmasıyla ilgili bazı davranışların kazandırılmasındaki teknik kavramlardır.*” (BSEÖ14)

“*Diksiyon, artikülasyon ve fonetik bireysel ses eğitimi dersinde tam anlamı ile sonuca ulaşamadığımız konular.*” (BSEÖ12)

“*Bireysel ses eğitiminin birbiriyle bütünleşmiş bu kavramların hepsinin kendine özgü özellikleri vardır ve bu kavramlar birbirini tamamlar güzel konuşamayan, bir kişi yada kelimeleri heceleri doğru ifade edemeyen ,ve nefesini kontrol edemeyen kişi doğru şarkı söylüyorum diyebilir mi?*” (BSEÖ10)

“*Pastanın süsünü. Önemli olan pastanın kekidir. Yani nefes ve sesin oluşumu. Diğerleri bir pastanın al benisi gibi görselliğe hitap eder. Yani anlam gücünü arttıran ve eserin anlamını ortaya koyan unsurlardır.*” (BSEÖ6)

“*Ses eğitiminde olması gerekli 3 kavram. Sesin özelliklerini bilmeden ses eğitimi yapmak mümkün değildir. Kişinin konuştuğunun anlaşılması ve iletilmesi, ağızdan çıkan kelimelerin doğru formda çıkması ve her harfin hakkının verilmesi şeklinde yorumlayabilirim.*”(BSEÖ5)

“*Bireysel ses eğitiminin birbiriyle bütünleşmiş bu kavramların hepsinin kendine özgü özellikleri vardır ve bu kavramlar birbirini tamamlar güzel konuşamayan, bir kişi ya da kelimeleri heceleri doğru ifade edemeyen ve nefesini kontrol edemeyen kişi doğru şarkı söylüyorum diyebilir mi?* “ (BSEÖ10)

Tablo 8. “Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Ses Eğitimi -Diksiyon		(f)	%
Olumlu	Kazandırılabilir	10	43
	Uygulama	8	35
Olumsuz	Kazandırılmaz	3	13
	Süre	2	9
Toplam		23	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisinin kazandırılabilir ifadesi 10 öğretmen görüşü (%43) ile belirtilmiştir. Bazı öğretmenler olumlu-olumsuz ifadelerden sonra açıklamalar yapmışlardır. Soruya yönelik bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

“Evet. Ses eğitiminin esas amacı konuşurken ve şarkı söylerken doğru, güzel ve etkili kullanmaya yönelik verilen bir eğitimi olduğu için, sesiyle müzik yapan bireylere seslerini müziğinde gereklerine göre oluşturup, kullanmaları konusunda eğitim verilir. Bu doğrultuda BSE dersi ile; her hangi ses ve konuşma bozuklukların tedavisinde ve konuşmada doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabiliriz.”(BSEÖ11)

“Elbette. Amacımız zaten gençlerimizin sadece şarkı söylerken değil, konuşurken de seslerini doğru, güzel ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamaktır.” (BSEÖ3)

“Evet, belki oranda nihayetinde ses eğitiminin içinde olan bir alandır öğrenciye sesini doğru etkili ve güzel konuşma becerisi kazandırılabilir. Ama konuşma ve şarkı söylemede teknik farklılıkların olduğunu düşünüyorum.” (BSEÖ14)

“Bireysel ses eğitimi dersini veren öğretmene de bağlıdır. Öğretmen alanında ne kadar dolu ise ders o kadar verimli geçer.(Kazandırılabilir)”
(BSEÖ5)

“Bir ders saatiyle kazandırılmaz.”(BSEÖ2)

“Ders haftada bir saat ve 12.sınıfta başlamakta. Enstrüman dersleri gibi 9.sınıfta başlar ve gerçekten bireysel uygulanabilirse güzel ve etkili konuşma, dersin amaçlarından biridir.”(BSEÖ1)

“Doğru duruş ve doğru nefes teknikleri ile beraber doğru ses egzersizleri ve artikülasyon çalışmaları yapıldığı takdirde bu beceri rahatlıkla kazandırılır.” (BSEÖ16)

“Maalesef kazandırılmıyor; ama bence kazandırılmalıdır.”(BSEÖ4)

Tablo 9. “Yukarıdaki (Tablo 8) soruya cevabınız olumsuz ise sebebini açıklar mısınız?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

BSE dersi uygulaması	(f)	%
Müfredat	4	50
Ders saati	3	38
Öğrenilebilirlik	1	12
Toplam	8	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde; Tablo 8’deki “Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?” sorusuna öğretmenlerin yanıtının olumsuz olması sonucundaki sebebini açıklar mısınız yanıtına %50’lik (4 öğretmen görüşü) bir oranda müfredat programı kaynaklı ifadenin yer aldığı görülmüştür. Öğretmen görüşleri incelendiğinde tablo4 de olumlu görüş bildiren öğretmenlerin, tablo 8’de

uygulamadaki eksiklerinin olumsuzluk sebebini ayrıca açıklamışlardır. Tablo 8' e yönelik öğretmen görüşleri şöyledir;

“Olumsuz olması için tek neden onların bu son senelerinde üniversite sınavlarına odaklanmaları, dersane peşinde koşmak zorunda bırakılmaları ve derslere devamsızlık yaparak okuldan uzaklaşmalarıdır. Bu ise tamamıyla bir sistem hatasıdır. Eğitim sistemimizdeki birçok hatadan yalnızca biri.”(BSEÖ3)

“Bu ders 12 sınıfta verilmeye başlıyor. Öğrenciler rapor alıyorlar, yeterince ilgilenecek zaman kalmıyor.”(BSEÖ4)

“Sadece müzik 12 sınıfında 1 saat olan bu derste ses açma çalışması yapılabilir onun dışında adı bireysel olan bu dersin 1 saat olması ve yeni gelen mez9 sınıfından itibaren mezun olana kadar işlenememesi gibi etkenler dersin verimliliğini düşürmekte.” (BSEÖ12)

“30 kişiyle aynı anda yapılan bir saat bireysel ses eğitimi derisiyle bu disiplinler öğrenciye kazandırılmaz.”(BSEÖ2)

Tablo 10. “Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavratmışınız mı düşünüyor musunuz?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Konuşma becerisi	Diksiyon öğretimi	(f)	%
Olumsuz	Kavratamama	10	33
	Yetersiz ders saati	9	30
Olumlu	Kavratabilme	6	20
	Çevre faktörü (şive)	4	14
	Bilgi eksikliği	1	3
Toplam		30	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 10 incelendiğinde; “Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavratmışınızı düşünüyor musunuz?” Olumlu ve olumsuz net görüşlerle birlikte, bazı ders eğitmeni tarafından sebepleri açıklanarak şöyle ifade edilmiştir;

“İlgili çalışmaları yapıyoruz ama 1 ders saati içinde birden fazla öğrenci olduğu zaman sıkıntı yaşıyoruz” (BSEÖ13)

“Hayır, düşünmüyorum. Üç öğrenci, 40 dakikalık derse giriyorlar. Bazılarında bedensel gevşeme egzersizleri yaptırıyorum, nefes çalışması, ses açma derken güzel ve etkili konuşmak üstüne çok eğilemiyorum.”(BSEÖ4)

“Bu konuyu bireysel ses eğitimi dersinde zaman yetersizliğinden dolayı genellikle Koro dersi içerisinde halletmeye çalışan bir öğretmenim.”(BSEÖ12)

“Doğru, güzel ve etkili konuşmayı tam anlamı ile kavratmaya çalışıyorum. Çoğunluk üzerinde etkili oluyor fakat tamamına etki etmek mümkün değil.”(BSEÖ16)

“Hayır, belli nedenleri var bunlar kesin asıl amacının sadece bu olmadığı, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, yöre ağzı şive, konuşma bozuklukları, ders saatinin az olmasını da sorunlar arasında sıralayabiliriz .” (BSEÖ14)

“Ders süresi çok az ve derste birden fazla öğrenci oluyor çoğu zaman. Bu bir engel benim için. Ama dersime düzgün şekilde gelip söylediklerimi dikkate alan öğrencilerim bu konuda daha başarılı oluyorlar.” (BSEÖ5)

“Ne yazık ki haftada bir saat 12. Sınıflarla 30 öğrenciyle Bireysel Ses Eğitimi dersi yapmaktayım. Bu uygulamayla dersin hiçbir amacını gerçekleştirmek mümkün olamıyor.”(BSEÖ1)

“Hayır, bireysel ses eğitimi ders saatlerinin yetersizliği okullardan mezun olurken bu konuda yeterli bilgi birikimimizin olmaması, bireysel olarak bu konuda bilinçlenmenin az olması ve şive farklılıkları sebebi ile yeterince kavratmışımı düşünmüyorum. Öğrencilerime bu konuda bildiğim bir takım teknik bilgi dışında çok fazla çalışma yaptırıyorum.” (BSEÖ11)

“Öğrencilerimizin geneli düzgün ve güzel konuştuğu için bu konuda çok sıkıntı çekmemekteyim. Fakat şiveli konuşan öğrencilerle bu konuda sıkıntı yaşamaktayım.”(BSEÖ8)

“Ses eğitimi dersi öğrencilerin seslerinin oturduğu dönemde müfredata alınmıştır. Bu durumda eğitim alan öğrencilerin tüm çevre şartlarıyla birlikte konuşmaları, kelimeleri seslendiriliş şekli oturmuş oluyor. Bu durumda doğru ve etkili konuşmayı öğrencilerin kavraması zordur.”(BSE17)

“Ne yazık ki haftada bir saat 12. Sınıflarla 30 öğrenciyle Bireysel Ses Eğitimi dersi yapmaktayım. Bu uygulamayla dersin hiçbir amacını gerçekleştirme mümkün olamıyor.”(BSE1)

“Evet. Çünkü sesimiz gücümüzdür. Karakterimiz ve kimliğimizdir.” (BSEÖ6)

“Sayıları çok olmamakla birlikte bu sorunlardan bazılarını yaşayan öğrencilerim var. Bu şekilde olan öğrencilerime harflerin telaffuzları ile ilgili çalışmalar yaptırıyorum. Anlatma çalışmaları” yaptırıyorum.(öğrenciler kendilerine ait anı, gezi vb. bir olayı anlatıyor.)Konuşma videoları izlettiriyorum.”(BSEÖ9)

Tablo 11. “Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına neler yapmaktasınız?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Diksiyon çalışması	uygulama	(f)	%
Bireysel Yöntem		12	40
Teknik bilgi/Çalışma		5	17
Fonetik yaklaşım		5	17
Model olma		3	10
Öz güven		2	6.5
Yöresel faktör		2	6.5
Bilgi alış-verişi		1	3
Toplam		30	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde; “Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına (12 öğretmen görüşü) ses eğitimcilerin farklı yöntemler kullandıkları görülmüştür. Doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmada öğretmen görüşleri şöyledir:

“Derslere başlarken öncelikle doğru konuşulması gerektiğini vurgulayıp, çeşitli konularda yazılar, şiirler, hikâye ve masallar araştırarak derste kullanılması yönünde öğrenciye ödevler veriyorum. Daha sonra bunları türlerine göre yaşayarak veya yaşatarak okutuyorum.” (BSEÖ8)

“Konuşma şeklinin hayatımızdaki önemi ve gerekliliği hakkında bilgiler veriyorum. Daha sonra doğru, güzel ve etkili konuşmak için yapacağımız çalışmalarda kavramların tanımını yaparak örneklendiriyorum. Konu ile ilgili video, slayt vb. dokümanlardan yararlanıyorum.”(BSEÖ9)

“Artikülasyon eğitimine dikkat ediyorum.”(BSEÖ7)

“Bilgi ve beceri (teorik ve uygulama) ye yönelik çalışmalar etkinlikler yapıyoruz. Günlük konuşmalarımızda en azından benimle konuşurken doğru ve diksiyona özen göstermelerini söylüyorum okuldaki dil anlatım öğretmeniyle bu konuyla ilgili ortak yapabileceğimiz şeyler mesela seçmeli derslerde diksiyon seçtik bu yıl buna benzer ve tabi ki imkanlar dahilindeki şeyler”(BSEÖ14)

“Parçalarda ve ses açma egzersizlerinde vokallere önem veriyorum.”(BSEÖ4)

“Öğrenciye öncelikle güven verilmelidir. Kendi yetenek ve becerilerinin farkına varmalı ve bu güç ile güven oluşturmalı. Güven üstüne dilediğiniz eğitimi verebilirsiniz.”(BSEÖ6)

“Ses egzersizlerinde fonetik kurallara dikkat ediyorum.”(BSEÖ2)

“Bu konuya etki eden birçok faktör var örneğin öğrencinin hazır bulunuşluluğu çok büyük bir etken; öğrencimiz kırsal kesimden gelmiş ise daha farklı yaklaşımlar şehirden gelen bir öğrenciyse daha farklı yaklaşımlar uygulamak gerekebiliyor birde yöresel konuşma farklılıklarını da göz önünde bulundurmak gerekli.”(BSEÖ12)

Tablo 12. “Diksiyon eğitimi bireysel ses eğitimi dersini uygulamak için gerekli midir?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

	Diksiyonun gerekliliği	(f)	%
Olumlu	Gerekli	17	63
	Konuşmada	6	22
	Eser yorumlamada	4	15
Toplam		27	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 12. incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersini uygulama da diksiyonun önemi %63 oranında (12 öğretmen görüşü) gerekli görülmüştür. Olumlu ifadelerin yer aldığı tablo8’de gereklilik sebebini belirten öğretmenler de olmuştur. Diksiyonun konuşmada ve eser yorumlamada gerekliliğini ifade eden bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

“Gereklidir. Öğrenci seslendirdiği eserin hakkını tam verebilmesi için doğru telaffuz gereklidir.” (BSEÖ6)

“Kesinlikle gereklidir. Çünkü ses eğitiminin her tonda homojen ve aynı kalitede ses üretilmesi için sözlerin anlaşılır olması ve artikülasyona gereken önemin verilmesi gerekmektedir.”(BSEÖ11)

“Gereklidir. Bu dersi şan dersinden ayıran en önemli şey budur bence. Sesimizi her yönden eğitmeliyiz. Eseri anlamlandırabilmek için dilimizi en iyi şekilde kullanmalıyız. Böylece duyguyu karşıdaki kişiye en iyi şekilde aktarabiliriz. İstenmeyen durumlara düşmemek için kesinlikle diksiyonumuza dikkat etmeliyiz.”(BSEÖ4)

“Bireysel ses eğitimi sadece şarkı söyleme dersi olmadığından(genel algı bu yönde) doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına diksiyon eğitimi çok önemli bir yer tutmaktadır.” (BSEÖ16)

“Kesinlikle gerekli. Çünkü doğru şarkı söylemek için, öncelikle doğru ve anlaşılır konuşmak gerekli.”(BSEÖ8)

“Tabi ki konuşma eğiti ses eğitiminin içinde olan konudur yani diksiyon eğitimi aynı zamanda bir ses eğitimi türüdür.”(BSEÖ14)

Tablo 13. “Yöresel ağız, konuşma kusurları (kekemelik, pelteklik, telaffuz) sorunu yaşayan öğrencileriniz mevcut ise bireysel ses eğitimi dersinde sorun yaşıyor musunuz? Bu öğrencilerinize özel uygulamalarınız var mı?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.

Konuşma sorunları	(f)	%
Artikülasyon çalışması	6	30
Yöresel ifade kullanımı	6	30
Konuşma sorunu	3	15
Zihinsel düşünme	3	15
Yönlendirme	2	10
Toplam	20	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 13 incelendiğinde; Yöresel ağız, konuşma kusurlarının, konuşma kusurları kategorisinde ele alınıp bu konuda sorunun olup olmadığı ayrıca olan sorunları gidermeye yönelik yapılan çalışmaların neler olduğu ses eğitimi öğretmenleri tarafından vurgulanmıştır. Konuya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

“Evet, hem bulunduğumuz yöreden kaynaklı hem de öğrencinin ergenlik döneminde olmasından dolayı sorunlar yaşıyoruz. Belli oranda ilgileniyorum.” (BSEÖ14)

“Yaşadığımız kent itibarıyla çok fazla şiveli öğrenci gelmemekte. Fakat bir dönem konuşma bozukluğu olan öğrencimizle özel çalışarak, normalde kekemelik yaşamasına rağmen konuşmalarında ezgiyi düşünerek ifade gücünü arttırdık. Yani konuşma sırasında cümlelerini müzik cümlesi gibi düşünerek kafasında ezgi belirliyor ve ritmik konuşarak kekemeliği %60 oranında yok ettik.” (BSEÖ6)

“Sayıları çok olmamakla birlikte bu sorunlardan bazılarını yaşayan öğrencilerim var. Bu şekilde olan öğrencilerime harflerin telaffuzları ile ilgili çalışmalar yaptırıyorum. Anlatma çalışmaları” yaptırıyorum.(öğrenciler

kendilerine ait anı, gezi vb. bir olayı anlatıyor.)Konuşma videoları izlettiriyorum.”(BSEÖ9)

“Belirli harflerde sıkıntı yaşayan öğrencilerim var. Ağıza kalem olarak yapamadığı harflerle ilgili tekerlemeler veriyorum. Ödevlerini günlük belirli zamanlarda yapmalarını istiyorum.” (BSEÖ4)

“Ses terapi teknikleri ile dil ve konuşma bozuklukları tekniklerini uyguluyorum.”(BSEÖ15)

“Yöresel ağız, konuşma kusurları (kekemelik, pelteklik, telaffuz) sorunu yaşayan öğrencilerim olabiliyor. Yapabileceğim yardımı esirgemiyorum. Beni aşan durumlarda bazen bir psikoloğa veya tedavi merkezlerine yönlendiriyorum. Çünkü kekemelikte özellikle çocuğun altta yatan psikolojik sorunlarının da çözülmesi gerekebiliyor.”(BSEÖ5)

Tablo 14. “Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için sizce neler yapılmalıdır?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Yöntem/Uygulama	(f)	%
Fonetik	10	37
Eğitmenin rolü	9	33
Gereklilik / Farkındalık	4	15
Ders süresi	2	7,5
Nefes	2	7,5
Toplam	27	100

Not: Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir. Yüzdeler yuvarlanmıştır.

Tablo 14 incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmada Yöntem/uygulama kategorisinde genel olarak fonetik bilgi ve eğitmenin

rolünün, gerekliliği ses eğitimi öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Konuya ilişkin öğretmen görüşleri şöyledir:

“Öncelikle kendimizi bu konuda geliştirmeliyiz. Sürekli doğru ve güzel etkili konuşmaları için öğrencileri uyardığımız. Kitap, dergi vb. okuma alışkanlığı edindirmeliyiz.”(BSEÖ11)

“Bireysel ses eğitimi dersinde doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için en etkili yöntem ders öğretmenin doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini kendisinin de uygulayıp, örnek olmasıdır. Diğer maddeler bundan sonra uygulanmalıdır.” (BSEÖ16)

“Öncelikle üniversitelerde bu ders hakkında öğretmenlere öğretmeli. Bunun önemi öğrenciye anlatılmalı, haber metinleri ve edebi piyesler okunması istenilebilir.” (BSEÖ4)

“Her şeyden önemlisi doğru bir rehber ihtiyacı var. Ses eğitimcisi bir örnek teşkil etmelidir. Her harfin fonetik özellikleri incelenmeli ve öğrencinin tam veremediği sesler tespit edilmeli. Duruma göre tekerlemeler ve düz metinler etkili olmaktadır.” (BSEÖ6)

“Öncelikle karşısında doğru güzel ve etkili konuşmak gerekiyor. Bu durum öğrenciyi özendirir. Bir de bunun öğrenci için bir ihtiyaç olması gerekli. Yoksa önemsemeyecektir. Derslerde gerektiği kadar tekerleme gibi örneklerle de yer verilebilir. Hep aynı ses egzersizleri yerine dil ve dudakları çalıştıran farklı egzersizler de yaptırılabilir.” (BSEÖ5)

“Fonetik kurallar ve tonlama çalıştırılmalıdır.” (BSEÖ2)

“Artikülasyon çiğneme perde taşıma vb. pek çok teknik.” (BSEÖ15)

“Konuşmada nefes ve rahatlığın önemi kavratılmalıdır.” (BSEÖ13)

“Ders saatini arttırmak.” (BSEÖ7)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde araştırma bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak varılan sonuçlar ve bunların ışığında oluşturulan öneriler yer almaktadır.

4.1. Sonuç

Anket analizine göre sorulara verilen cevaplar tek tek incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

1. Doğru ve kontrollü nefes konusunda öğretmen görüşleri tanımsal olsa da diyaframdan alınan nefes, konuşma ve şarkı söylemede ilk öğrenilmesi gereken kavramdır sonucuna varılmıştır.

2. Bireysel ses eğitimi çalışmaları ile öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanımın doğru duruş (postür) ve doğru solunumun olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Ses eğitimi öğretmenini, dersin başlangıcında öğrenciye kazandırılması gereken ilk davranışın doğru duruş ve doğru solunum olması gerektiğini çok iyi bilmesi gerekir. “Doğru ve düzenli bir nefes ses tekniğinin temel taşıdır” (Egüz,1991: 21) Yanlış alınan nefes, düzeltilmeden şarkı söyleme eylemi başlarsa, bu bireyde kalıcı nefes sorununu ortaya çıkaracaktır. Yanlış öğrenilmiş bilgileri düzeltmek çok zordur. Eğitici iyi bir takip ve çalışma ile yanlış nefes sorunlarını çözecektir.

3. Tablo 7’deki görüşlere göre diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramlarla konuşma becerisi, ses bilgisi, dil becerisi ve temel ses eğitiminde uygulanan kavramlar olarak ifade edilmiştir. Bir öğretmenimiz bu kavramlarla ilgili sonuca ulaşamadığımız kavramlar ifadesini kullanmıştır. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersinin 1 ders saati (40 dk) oluşu ve birebir derslerin yapılamaması ses eğitiminde ve konuşma eğitiminde gerekli olan bu üç kavramın her bir öğrenci ile sağlıklı yapılamadığı sonucuna varılmıştır.

4. Etkili ve inandırıcı konuşma için gerekli olan ilk şart iyi kullanılabilen, iyi eğitilmiş bir sestir (Kartal,2013: 65). Bireysel ses eğitimi dersi ile doğru güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir görüşünün yanında ders süresinin yetersizliğinden dolayı kazandırılmayacağı öğretmen görüşü de çıkan sonuçlar arasındadır.

5. Ses eğitiminin bir kişiye verilmesine “Bireysel ses eğitimi” diyoruz. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi adı altında geçen ders ise ne yazık ki bir öğrenci ile yapılamamaktadır. Ders süresinin yetersizliğinden dolayı dersler iki, üç hatta daha fazla gruplarla yani koro dersi gibi yapılmaktadır. Öğrencilerin derse toplu bir şekilde girdiği düşünüldüğünde 40 dakikalık olan ders saatinde her bir öğrenci ile haftada 10 maksimum 15 dakika ders yapılabilir. Güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi ders program içeriği düşünüldüğünde öğrenciye nefes çalışması yaptırılıp dersin sona erdiği görülmektedir. Bedensel gevşeme, ses egzersizleri, eser yorumlama, doğru ve etkili konuşma çalışmaları 10 dakikalık kısa bir zaman diliminde öğrenciye ne derece verilmektedir acaba? Türkiye de güzel sanatlar liselerinde bulunan ses eğitimcileri ile yapılan görüşmelerde ders saati süresinin yetersizliğinden dolayı dersin sağlıklı işlenemediği belirtilmektedir. Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisinin kavratılmama sebebi olarak ders süresinin yetersizliği sonucuna varılmıştır.

6. Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrenciye kavratamama sebebi olarak çevre faktörü, öğrencinin günlük konuşma dilini okul içine taşıması, ders süresinin yetersizliği, üniversiteden öğretmenin mezun olurken yeterli donanıma sahip olmadan mezun oluşu, ilk önce öğretmenin sağlam bir donanıma sahip olması gerektiği sonucu yanında, doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrenciye kavratıldığını düşünen birkaç öğretmenin de olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.

7. Ses eğitimcisi olarak bireye doğru güzel ve etkili konuşmayı kavratmada, tekerleme ezberletme, söyletme, sohbet etme, etkinliklerde görev verme, konu anlattırma, konuyu tiyatro etkinliğine dönüştürme, teknik

kavramlarla açıklayarak bilinçlendirme gibi farklı bireysel yöntemler kullanıldığı, öğretmenin öğrenciye konuşması ile örnek olması, öğrenciye özgüven aşılması, okuldaki diğer ders öğretmenleri ve uzmanlarla işbirliğine gidilmesi gerektiği sonuçları ortaya çıkmıştır.

8. Bireysel ses eğitimi dersini uygulamada diksiyonun gerekliliği konusunda tüm öğretmenlerimizin hem fikir olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Diksiyon konuşma sanatıdır. Çeşitli sesler aracılığı ile vurgu, tonlama, hız özelliklerini de kullanarak konuşmanın bestelenmesidir. Diksiyonun kapsamı içinde ses, nefes, artikülasyon, fonetik konuları vardır. Bütün alt yapı hazırlıklarının yapıldıktan sonra, o malzemelerin boyut kazanmasıdır. İlk önce nefes ve ses sorununun, sonra artikülasyon sorunun, sonra da söyleyiş sorunlarının giderilip onları belli kıvama getirdikten sonra diksiyon devreye girer (Gürzap,2013: 105).

Diksiyon eğitimini ses eğitiminin oluşumunda olmazsa olmaz kavramlardan biridir.

9. Yöresel konuşma, günlük dilin derste kullanımı, almış olduğu eğitimin, kazanımın farkında olamama ve artikülasyon bozukluğu bazı güzel sanatlarda bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin karşılaştığı sorun olarak ortaya çıkmış, sorunları yaşayan öğrencilere öğretmenlerin bilgi, deneyim, yöntem ve uygulamalarıyla çözüm getirdikleri, bireysel ses eğitimi dersinde yapılan uygulamalarla öğrencilerin konuşma kusurlarının tamamen çözüldüğü ileri boyutta olan konuşma kusurları için, konusunda deneyimli uzmanlara öğrencileri yönlendirdikleri çıkan sonuçlar arasındadır.

Konuşma kusurlarını tedavi etmede kullanılan nefes, ses egzersizleri, artikülasyon çalışmalarını uygulamada izlenecek yol ve metod konusunda öğretmen iyi bir donanıma sahip olmalıdır. Baştan sağma öğrenilmiş yanlış bilgilerle sorunun çözümü sağlanmaya çalışılırken, yanlış yapılan uygulamalarla öğrencinin sesinde kalıcı hasarlara sebep olunabilir. Bu iş

konusunda, iyi bilgi donanımına sahip olmamız gerektiği unutulmaması gereken en önemli kavramlardan biridir.

10. Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için; öğretmenin konuşması ile öğrenciye örnek olması, branşında iyi bir donanıma sahip olması, Türk dilinin fonetik yapısını doğru kurallarla öğretmesi, bireye yapacağı işin farkındalığını kavratarak kitap okuma alışkanlığının da kazandırılması, diksiyon dersi olarak ayrı bir dersin müfredatta olması gerektiği sonucu yanında, ders saatinin az oluşu ile öğrenciye kavratılamayacağı görüşünü savunan öğretmenlerimizin de olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.

4.2.Öneriler

Bu sonuçlardan yola çıkılarak, mesleki müzik eğitimi veren güzel sanatlar liselerindeki bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin alanlarında uzman kişilerden oluşturulması, ses eğitimi konusunda donanıma olmayan kişilerin bu derse girmemesi gerektiği unutulmamalı ve bu konuda hassas olunmalıdır.

Öğrencinin seviyesi ve ses değişimi dönemi dikkate alınarak, ses sınırı zorlanmadan uygun egzersizlerle özgün çalışmalar uygulanmalıdır.

Okullardaki ilgili alan öğretmenleri ile ortak görüşme sonucu doğru ve etkili konuşma becerisi çalışmaları yapılmalı, hatta ses eğitimi yanında diksiyon dersi ayrıca müfredat programına dâhil edilmelidir.

Doğru ve etkili konuşma becerisini iyi kavratmalı, ses eğitimi içinde konuşma eğitiminin önemi öğrenciye kavratılmalıdır. Sesini doğru kullanan ve Türkçeyi güzel konuşan bireyler, konuşma eğitimiyle birlikte ses eğitiminde de yer alan nefes ve ses tekniklerini en iyi şekilde kullanacaklardır. Birbirini tamamlayan iki eğitim de sesi en doğru biçimde kullanmayı amaçlamaktadır.

Bireysel ses eğitimi ders saati imkânlar doğrultusunda artı çalışmalarla kesinlikle çoğaltılmalı, ders saatinin yetersizliği ve dersin her bir öğrenci ile

yapılması gerektiği konusunda ilgili birimlerin uzman görüşü olarak ders programlarını oluşturması gerekmektedir.

Bireysel Ses Eğitimi dersi sadece 12. Sınıfta olmamalı, dersin önceki sınıflarda öğretiminin gerekliliği ilgili birimlere anlatılmalıdır.

Bu çalışmanın öğrenci görüşleri doğrultusunda farklı boyutları araştırma konusu olarak düşünülebilir.

Farklı özgün tekniklerle konuşma bozukluğu, yaşayan öğrencilere iyi bir rehber olunmalı, gerekli durumlarda uzman kişilere yönlendirilmelidir.

Güzel şarkı söylemenin yolu, doğru ve güzel konuşmadan geçer. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat doğru ve etkili konuşma eğitim ile elde edilen bir beceridir. Etkili ve güzel konuşma eğitiminin geliştirilmesi bireylerin toplum halinde yaşamalarında çok büyük bir öneme sahiptir. Bu sebepten dolayı konuşma becerisinin geliştirilmesinde eğitimcilere büyük sorumluluk düşmektedir. Ses eğitim uzmanının bireye sesini doğru, güzel ve etkili kullanmada önemli bir model olduğu unutulmamalı, eğitmenin bu konuda bilgi ve deneyime sahip olması gerekmektedir. Yanlış uygulamalar bireyin sesini kaybetmesine sebep olacaktır.

İyi bir eğitmen ne olursa olsun alanında kendini geliştirmeli, öğrenciye doğru Türkçe ile konuşarak örnek olduğunu asla unutmamalı, her konuda araştırmacı ve çözüm önerileri üreten bir uzman olmalıdır.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, B. “Aktörlere Yönelik Ses – Konuşma - Vücut Eğitimi Ve Geliştirilmiş Uygulama Yöntemleri” Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara 2005.

AKBULUT, Y. (2002).“*Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri İçin Koro Ders Kitabı Hazırlık Sınıfı*” Akşam Sanat Okulu Matbaası, Ankara.

AKKAYA, A. (2012). “*Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri*” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt/ 9 Sayı /20, s. 405-420.

AKTÜZE, İ. (2010). “*Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*” İstanbul, Pan Yayıncılık.

AYCAN, K. “*Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türkçe Konuşma Eğitimindeki Vurgu Kusurlarının Düzeltilmesine Etkisi*” Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kayseri 2012.

AYCAN, K. (2012).“ *Konuşma Ve Ses Eğitimi Arasında Konuşmanın Ezgisi Açısından Akrabalık İlişkisi*” *International Periodical Forthe Languages, Literatureand History of Turkishor Turkic Volume 7/3, p:299-306.*

AYDOĞAN, S.(1992).“*Müzik 1-2-3*“ Arkadaş Yayınevi, Ankara,

BİROL, B. (1999).“*Koro Eğitimi Ve Yönetiminde İlkeler Ve Yöntemler*” Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Isparta.

BİROL, G. (2003) .” *Müzik Öğretmeni Adaylarında Düzgün, Doğru ve Etkili Konuşma Yönünden Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Önemi*” Cumhuriyetimizin 80.yılında Müzik Sempozyumu Bildirileri İnönü Üniversitesi(s.111/115),ErişimTarihi:20.03.2014,<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/G-Birol.html>

ÇEVİK, S. (1999). "*Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri*" Yurt renkleri Yayınevi, Ankara.

ÇÖLÖK A.(2005). "*Ses, Nefes, Konuşma Ve Beden İlişkisi*" Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü, Ankara.

EGÜZ, S. (1991)."*Toplu Ses Eğitimi I*" Ayyıldız Matbaacılık, Ankara.

ELİK, R.(2012). "*Diksiyon, Etkili Konuşma Teknikleri* " İstanbul, Akis Kitap.

ERTUĞRUL A. "*Mesleki Müzik Eğitimi Veren Konservatuvarlardaki Diksiyon Eğitiminin Niteliği* "Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

GÜLER, A,T. (2011). "*Etkili Konuşma*" Kalkedon Yayınları, İstanbul

GÜLER E, HENGİRMEN M. (2005)."*Ses Bilimi ve Diksiyon* " Engin Yayınevi, Ankara.

GÜRHAN, D. "*Ses Eğitimi Çalışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkisi*" (Doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2013.

GÜRZAP C. (2003). "*Konuşan İnsan*" Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

HELVACI, A. (2012). "*Şarkı Söyleme Eğitimi*" Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.

KARTAL, M. (2013)."*Nefes Teknikleri*" Ray Yayıncılık, İstanbul .

KARTAL, M. (2013)."*Ses Teknikleri*" Ray Yayıncılık, İstanbul.

KAYA, A.(2011)."*Etkili Ve Güzel Konuşma Sanatı* "Eğitim Yayınevi, Konya.

KOLÇAK, O. (1998).“*Ses Eğitimi ve Şarkı Sanatı*” Esin Yayınevi, İstanbul.

KURUDAYIOĞLU, M. (2003). “*Konuşma Eğitimi Ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler* “TÜBAR-XIII-/2003-Bahar, s:297, Erişim Tarihi:25/05/2014,http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2003BAHAR/22mehmet%20kuruday.287.309.pdf.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (2008) “*Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı*” Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

MUCU, H. S.SEVER ve KAPLAN, M. (2010). “*Türk Müziği Koro Eğitimi 9.Sınıf*”, İstanbul, Bediralp Matbaacılık.

MURTEZAOĞLU, C. (2014). “*Ses Metodu*” Anadolu Ofset,İstanbul.

NUROL, S. “*Spikerlik Eğitiminde Ses Kalitesi ve Boğumlama Bozukluklarının Düzeltmesinde Ses Eğitimi Yöntemlerinin Etkisi*” (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.

ÖMÜR, M. (2004). “*Sesin Peşinde*” Pan Yayıncılık, İstanbul.

ÖZDEMİR, E. (1996) “*Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*” Remzi Kitapevi, İstanbul.

PERÇİN, Y. “*Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Diksiyon Eğitiminin Önemi*”1924-2004 Müzik Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2004.

SABAR, G.(2008). “*Sesimiz Eğitimi ve Korunması*” İstanbul, Pan Yayıncılık.

SALMIŞ, F. (2012). “*Konuşma Estetiği Ve Diksiyon*” Türdav Yayın Grubu, İstanbul.

SAZAK, N. “*Ses Eğitimi Tekniklerinin Artikülasyon Mekaniğine ve Türkçe Fonetikine Uygunluğu*” Doktora Tezi ,Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2001.

SEVER, S. (2010). “*Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleri Koro Eğitimi 11.Sınıf*” İhlas Gazetecilik A.Ş. İstanbul.

SEZGİN, L,CAF, S.N .(2012). “*Batu Müziği Koro Eğitimi Ders Kitabı 10.Sınıf*” Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankar.a

SÖZLÜK,<http://www.saglikterimleri.com/index.php?s=abdominal&sbu>tt=Ara(Erişim Tarihi:15.05.2014).

SUNER, L. “ *Tiyatro oyunculuğunda ses ve konuşma eğitimi: Deneysel bir Yaklaşım*” (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

ŞAHİN, M. (2012). “*Söz Söyleme ve Konuşma Sanatı Diksiyon*” Avcıol Basım Yayın, İstanbul,

TDK, “*Türk Dil kurumu Türkçe Sözlük*” <http://www.tdk.gov.tr>(Erişim Tarihi:15.04.2014).

TÖREYİN, A,M. (2000). “*Türkiye Türkçesine Uygun Şan Eğitimi*” [http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/M-Toreyin_10.html],Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Sayı 583, s.83-91

TÖREYİN, A,M. (2008). “*Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*” Ankara, Sözkese Matbaacılık.

TÖREYİN, A,M. “*Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Ses ve Konuşma Eğitimi* ”Mavi Nota Müzik Dergisi III. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirisi Uludağ Üniversitesi 5/7 Eylül,1996,Erişim Tarihi:20.03.2014, http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Toreyin_8.html

UÇGUN,D. “*Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler*” Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 22, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Niğde, 2007,Erişim Tarihi: 20.05.2014, [http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/4-%20\(59-67.%20syf.\).pdf](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/4-%20(59-67.%20syf.).pdf)

UZUNER, S. “*Diksiyon ve Ses Nefes Egzersizlerinin Oyunculuk Sanatındaki Önemi ve Çözümlemesi*” (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

ÜÇOK, N. (2007). “*Genel Fonetik (Ana Çizgileriyle)*” Matbaa 70 Ltd.Şti.İstanbul.

YÜKLÜK, S. “*Gazi Üniversitesi Gazi Eğiti Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri*” 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, Isparta SDÜ, 7-10 Nisan 2004 Erişim Tarihi: 20.05.2014,http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/SYukruk_2.pdf.

İnternet Siteleri (Şekiller dizini)

1.<http://sinifdersnotlari.blogspot.com/2012/08/solunum-sistemi-4-snf-fen-bilimleri.html>(Erişim Tarihi 20.03.2014)

2.<http://www.7gunsaglik.com/soru?oku=dogru+nefes+alip+verme>(Erişim Tarihi:20.05.2014)

3.<http://www.yogaevim.com.tr/nefes-terapi/rahatlamak-icin-nefesalmak/>(Erişim Tarihi:20.05.2014)

4.<http://www.lafsozluk.com/2012/09/diyafram-nedir-nedemektir.html>(Erişim Tarihi:20.05.2014)

EKLER**EK 1.**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : 21658195/605/1358106
Konu : Anketler

02/04/2014

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Altınşehir Mah. 3005 Sokak No:13
02040 ADİYAMAN

İlgi: a) Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 28/03/2014 tarihli ve 21658195/605/1312480 sayılı Makam Onayı,
b) Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 01/04/2014 tarihli ve 21658195/605/1341163 sayılı Makam Onayı.

Üniversitenizin Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Sahne Sanatları yüksek lisans öğrencisi Seçkin Sardeş ÇELİK'in "Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Öğretilen Eserlerin Antolojisi" konulu tezi ile aynı bölümün yüksek lisans öğrencisi Ayfer SÖNMEZ'in "Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru ve Güzel Etkili Konuşma Becerisine Etkisi" konulu tezinde kullanılacak veri toplama araçlarının ülke genelinde belirlenen okullarda uygulanması, ilgi (a) ve (b) onay ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Halil İbrahim TOPÇU
Daire Başkanı V.

EK: Onay (2 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynadır.
02 Nisan 2014
Ömer Faruk KORKMAZ
Bilgi İşyeri İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0eac-7e42-3f96-9ae0-61dc kodu ile yapılabilir.

Atatürk Biv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: ogm_program@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Programlar ve Öğretim Materyalleri GB
Tel: (0 312) 413 15 07
Faks: (0 312) 418 07 39

EK 2.

	<p>T.C. MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Ortaöğretim Genel Müdürlüğü</p>
<p>Sayı : 21658195/605/1341163 Konu : Araştırma İzni</p>	<p>01/04/2014</p>
<p>BAKANLIK MAKAMINA</p>	
<p>İlgi: Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğünün 16/03/2014 tarihli ve 63719281-044-1185 sayılı yazısı.</p>	
<p>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Sahne Sanatları yüksek lisans öğrencisi Ayfer SÖNMEZ'in "Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru ve Güzel Etkili Konuşma Becerisine Etkisi" konulu tezinde kullanılacak veri toplama araçları ve araştırma iznine ilişkin ilgi yazı eki incelenmiştir.</p> <p>Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde, söz konusu anketin adı geçen üniversitenin tez danışmanı öğretim üyesinin sorumluluğunda uygulanması için gerekli iznin verilmesini, araştırmacı tarafından geliştirilen anketin çalışma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi kaydıyla ülke genelinde belirtilen okullarda uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.</p>	
<p>Halil İbrahim TOPÇU Daire Başkanı V.</p>	
<p>O L U R .../04/2014</p>	
<p>Ercan TÜRK Bakan a. Genel Müdür</p>	
<p>EK: İlgi yazı ve anket (6 sayfa)</p>	
<p>Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır</p>	
<p>Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr e-posta: ogm_program@meb.gov.tr</p>	<p>Ayrıntılı bilgi için: Programlar ve Öğretim Materyalleri GB Tel: (0 312) 413 15 07 Faks: (0 312) 418 07 39</p>

EK 3.**ANKET (DEĞERLENDİRME FORMU)**

Değerli öğretmenim;

Bu anket “Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Becerisine Etkisi “ ni araştırmak amacı ile yapılmaktadır.

Yapacağım araştırmanın nitelikli sonuçlanabilmesi için siz değerli öğretmenlerimin fikirlerine ihtiyacım var. Size sunduğum anket sorularına vereceğiniz cevaplarınız araştırmamın sonuçlanmasına yardımcı olacaktır. Aşağıda doldurmanız gereken bilgiler hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Doldurmak istemeyenler boş bırakabilir.

Desteklerinizden dolayı teşekkür ederim. Saygılarımla...

Ayfer Sönmez

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Mezun olduğunuz Üniversite:

Fakülte:

Bölüm:

Ana dalınız (Ana çalgı):

Meslekteki yılınız:

Bulduğunuz okulun adı:

Bulduğu il:

Okuldaki çalışma yılınız:

1.Doğru ve kontrollü bir nefes size neyi ifade ediyor?

.....

2.Bireysel ses eğitimi çalışmalarında öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanım sizce nedir?

.....

3.Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları size neyi ifade ediyor?

.....

4.Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?

.....

5.Yukarıdaki 4.soruya cevabınız olumsuz ise sebebini açıklar mısınız?

.....

6.Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavratığınızı düşünüyor musunuz?

.....

7.Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına neler yapmaktasınız?

.....

8.Diksiyon eğitimi bireysel ses eğitimi dersini uygulamak için gereklidir?

.....

9.Yöresel ağız, konuşma kusurları (kekemelik, pelteklik, telaffuz) sorunu yaşayan öğrencileriniz mevcut ise bireysel ses eğitimi dersinde sorun yaşıyor musunuz? Bu öğrencilerinize özel uygulamalarınız var mı?

.....

10.Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için sizce neler yapılmalıdır?

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Ayfer SÖNMEZ

Doğum Yeri ve Tarihi: MADEN/1976

Eğitim Durumu:

Yüksek Lisans: 2012-2014 Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sahne Sanatları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans

Lisans Öğrenimi: 1996-2000 İnönü Üniversitesi Eğitim Fak. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Yabancı Dil: İngilizce

Bilimsel Yayınlar: (ADYÜ-Sempozyum-I 2014) “Ses Eğitiminin Konuşmaya Etkisinin İncelenmesi” konulu bildiri Ayfer SÖNMEZ, Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

Çalıştığı Kurumlar: 2000-2003-Malatya Battalgazi Lisesi

2003-2004- Hacı İbrahim Işık İ.Ö.O/Malatya

2004-2006-Malatya Abdulkadir Eriş AGSL

2006-2009-Diyarbakır AGSL

2009-2014-Adıyaman Güzel Sanatlar Lisesi

Tarih: 12.08.2014

İletişim: Ayfer-a@hotmail.com